

Heiner Müller

ANATOMIE TITUS FALL OF ROME EEN SHAKESPEARECOMMENTAAR

Voor de mensheid

De aderen opengeslagen als een boek

In de bloedstroom bladeren

Personages:

Saturninus / Bassianus / Titus Andronicus / Marcus Andronicus / Lucius / Quintus /
Martius / Mutius / Aaron / Tamora / Chiron / Demetrius / Lavinia / Publius / Aemilius /
Valentinus / Caius / Clown / Bode / Voedster / Knaap / Goten / Tribunen / gevolg van
Saturninus.

1

EEN NIEUWE OVERWINNING VERWOEST ROME DE HOOFDSTAD
VAN DE WERELD TWEE ZONEN VAN EEN DODE KEIZER
ELK GEVOLGD DOOR ZIJN KNOKPLOEG
EISEN DE LEGE TROON OP
DE ENE MET HET EERSTGEBOORTERECHT
DE ANDERE BEROEPT ZICH OP ZIJN VERDIENSTE DAARTUSSEN
STAAT IN DE ZWAKKE HAND DE KEIZERSKROON
DE OUDSTE TRIBUUN BROER VAN DE VELDHEER
TITUS ANDRONICUS DIE AL TIEN JAAR
TEGEN DE GOTEN OORLOG VOERT DIE UIT BOS
EN STEPPE NAAR DE TROG VAN DE STEDEN DRINGEN
DOOR WOLVEN GEDECIMEERD MISOOGSTEN STORMEN
DE BODE DIE DE OVERWINNING HEEFT GEMELD
LIGT MET VERSCHEURDE LONGEN OP DE TRAPPEN
NAAR HET CAPITool DE KANDIDATEN ZWAAIEN
MET HUN ZWAARDEN HITSEN HUN GEVOLG OP
DE MACHTSSTRIJD TE BEËINDIGEN VÓÓR HET VOLK
DE OVERWINNAAR IN VIJF OORLOGEN OP DE TROON TILT
TITUS ANDRONICUS HET EERSTE ZWAARD VAN ROME
BEZITTER VAN ELKE DEUGD DIE ROME NODIG HEEFT
Ik Saturninus Ik Bassianus ben keizer
DE GOLFPLAAT VAN DE VOORSTEDEN TRILT AL
VAN MARCHEERPAS EN DE WACHTERS OP DE TORENS
ZIEEN DE STOFZUIL VAN HET LEGER IN AANTOCHT
ROME WACHT OP DE BUIT SLAVEN VOOR DE ARBEIDSMARKT
VOOR DE BORDELEN VERS VLEES
GOUD VOOR DE BANKEN WAPENS VOOR HET ARSENAAL
HET VOLK WACHT AAN WORSTKRAMEN EN IN DE BIERTENT
OP ZIJN LEVENDE EN DODE HELDEN
EN IN DE LEGE VOETBALSTADIONS WACHTEN
OMGONSD DOOR VLIEGENZWERMEN BIJ HET DOBBELSPEL
SOMS SLAAT ER EEN TWEE DRIE VLIEGEN DOOD
MET BIJL EN ROEDENBUNDEL DE LICTOREN
OP NIEUWE VOORRAAD VOOR DE KELDERS VAN DE DODENWERELD
IN HET HEIL VAN DE KINDERKOREN DE PARADE
DOODSKISTEN VOOROP DE INHOUD DODE ZONEN
VAN DE VELDHEER IEDERE OVERWINNING HEEFT HAAR PRIJS
UITNODIGING VOOR DE JEUGD OM NA TE VOLGEN
DE DODEN IN DE DOOD EN IN DE ROEM

VIER ZONEN LEVEN NOG VIER VAANDELDRAGERS
HET WAREN ER TWINTIG NA DE EERSTE OVERWINNING
HET DODE PLEBS VERROT IN MASSAGRAVEN
DE MEISJES KNOPEN HUN BLOESJES OPEN
EN GOOIEN BLOEMEN VOOR DE RUPSBANDEN
HET GROTE ROME DE HOER VAN DE CONCERNES
NEEMT HAAR WOLVEN OPNIEUW AAN HAAR BORST
IN HET STOF VAN DE OVERWINNAARS KRUIPEN DE OVERWONNENEN
DE GOTEN DEZE KEER EEN KONINGIN
MET ZWARE BORSTEN HAAR NEGER AAN DE KETTING
DE ZWARTE HOND DE PRINSEN ACHTER HAAR
NOG ZIJN HET ER DRIE DE OVERWINNAARS MET MUZIEK
STOPPEN DE DODEN IN HET FAMILIEGRAF
HET VERDRIET VRAAGT OM WRAAK BLOED ZUIPT BLOED
VAN DE VELDHEER MAANT DE EERSTGEBOREN ZOON
De doden zijn niet graag alleen Het Offer
De koningin der Goten heeft drie zonen
Eén te veel Geef ons de eerstgeborene
EN WEL VÓÓR DE ZWAARDEN WERPT ZICH OP HAAR KNIEËN
DE KONINGIN DER GOTEN HAAR BORSTEN
VEGEN HET STOF MAAR WAT GEBEURT GEBEURT
Mannen van Rome Grote Andronicus
Zegevierende veldheer Kijk naar mijn tranen
Vergoten voor de zoon Op deze borsten
Ze gaven hem de melk die zijn gemoed kleurt
Wilt gij hem slachten in de straten van Rome
Omdat hij voor het vaderland een tijger was
Zoals uw dode zonen voor het uwe
Zo gij de goden wilt evenaren doe het met genade.
Pardon Madam hij sterft Het is de gewoonte
Om de schimmen van onze doden te sussen
Die beneden schreeuwen.
Rome hoort ge mijn schreeuw.
NIET DIE VAN U MEVROUW ZEGT DE VELDHEER EN
ZONDER WOORDEN SLACHTEN DE ZONEN ALS PROVIAND
VOOR HUN DODE BROERS DIE IN HET NIETS GAAN
DE GOTENPRINS DIE OP ZIJN MOEDER ROEPT
DE EERSTGEBORENE DE MACHTSOPVOLGER
TOEN AAN DE MACHT WAS ZIJ DIE NU GEKUST WORDT DOOR HET STOF
HAKKEN ZIJN LEDEMATEN IN STUKKEN ZODAT DE HELDEN

OP ZIJN BLOEDBAAN GEMAKKELIJKER KUNNEN OPGAAN IN HET NIETS
DE ZUSTER NIET VOOR DE EERSTE KEER KIJKT TOE
LIKT NIET VOOR DE EERSTE KEER DE VELDHEERVADER
HET VIJANDENBLOED AF ZIJN OVERWINNAARSHAND
Vrede en eer voor mijn vader Titus
Voor de dode broers mijn verschuldige tranen
En mijn liefde voor mijn bruidegom
Bassianus de tweede zoon van de keizer en erfgenaam
STOM SCHREEUWT DE GOOTSE HAAR MOEDERSCHREEUW
DE REST KOMT DE KEIZER TOE WIE IS KEIZER
Ik Saturninus Ik Bassianus ben keizer
EN ÉÉN STEM VERANDERT IN HET FLUISTERKOOR
DAT IN DE OREN GALMT VAN DE KANDIDATEN
Titus moet keizer zijn DE VELDHEER BEDANKT
TE GRIJS DE SLAPEN EN ZIJN MOED TE MOE
TE ZWAAR HET ZWAARD VOOR ZIJN OUDE ARM
DOOR HET GEWICHT VAN HET BLOED DAT AL IN METAAL VERANDERT
RUKT ZIJN BROER UIT DE ZWAKKERE HAND
DE KROON WERPT HAAR NAAR DE EERSTGEBORENE
Een goede dieptepas EN NOG WEL DE UITVERKORENE
GLIPT UIT ZIJN VAN ANGST BEZWETE HAND HET ERFSTUK
HIJ KRUIPT HET ACHTERNA EN VIST HET UIT DE DREK
KEIZER IN ROME IS ZWEETHAND SATURNINUS
DE GOEDE VELDHEER SCHENKT HEM ZIJN DOCHTER
ZODAT HIJ DOOR HAAR SCHOOT VERBONDEN BLIJFT
ALS DOOR ZIJN ZWAARD MET ROME'S NIEUWE HEERSER
WEL IS ZIJ MET EEN ANDER AL VERLOOFD
MAAR ROME IS ROME DE KEIZER IS DE KEIZER
HET VOLK BEJUBELT ZIJN KEUZE HET HEEFT NIET VEEL NODIG
OM TE JUBELEN BIJ ZOVEEL ROUW
EN EEN KROON PAST OP ELKE KOP
DE VERSE KEIZER GRIJPT NAAR HET GESCHENK
DE BRUID VAN DE BROER UIT DE VUIST VAN DE VELDHEER
HET KOOR VAN ZONEN ZINGT VOOR DE VERSMADE
DE ANDERE KANDIDAAT VOOR DE TROON
MEN ZWAAIT DE ZWAARDEN Zijn bruid
Is onze zuster Hem was ze beloofd
DE VELDHEER IS DE VELDHEER VAN ZIJN KEIZER
HET ZWAARD WORDT LICHT IN ZIJN HAND VOOR ROME
HET DOODT ÉÉN ZOON EN IS NIET LICHT

GENOEG OM TE DODEN AL ZIJN ZONEN
DE KEIZERSBRUID VALT IN HANDEN VAN DE BRUIDEGOM
DE ZONEN VAN DE VELDHEER DEKKEN DIENS TERUGTOCHT
DE VELDHEER SCHREEUWT Verraad EN BRULT OM WACHTEN
DE KEIZER KAN ER NAAR FLUITEN MAAR HEEFT VOOR OGEN
DE RIJPE BORSTEN VAN DE OVERWONNEN GOOTSE
HIJ SLEEPT HET BUITVLEES HET PALEIS IN
DE NEGER SLIJPT ZIJN TANDEN AAN DE KETTING
DE VELDHEER STAAT DOOR EIGEN ZWAARD GESPLETEN
HALF ROMEIN HALF VADER VAN ZIJN KINDEREN
TUSSEN GELACH EN APPLAUS VAN DE MENIGTE
SCHEURT ZIJN BORST OPEN VOOR DE TELEVISIESCHERMEN
LAAT DE TRIBUNEN ZIEN ZIJN KLOPPEND HART
EN ZIJN STEM BREEKT BIJ DE ROEP IN DE LEEGTE
Verraders Geef de keizer zijn bruid
ANTWOORD VAN DE KEIZER UIT DE COMMANDOTOREN
ZIJN HAND WOELT AL IN HET SCHAAMBOS VAN ZIJN GOOTSE
Nee Titus nee De keizer heeft haar niet nodig
Noch gij Noch wie dan ook uit uw stal
Niemand vertrouw ik die eens mij hoonde
Gij nooit nog noch de verraders uw zonen
Verbonden allen om te onteren mij
Was niemand anders voor u in Rome geschikt als paljas
Dan Saturninus Heel goed Andronicus
Past uw bedrog bij uw gebluf zodat
Uit uw hand de macht ik nam als bedelaar
Ga uw gang Betaal uw schedemunt
Aan wie met zijn zwaard gezwaaid heeft
Om haar Een dappere schoonzoon een prachtstuk
Waarom ge uw plezier zult hebben
Begaafd om met uw dolgedraaide zonen
Huis te houden in het Commonwealth van Rome
Tamora Keizerin kom mijn nimfje.
ROME'S VELDHEER WRINGT ZIJN HANDEN OM DE ZWAARDKNOP
DE WOORDEN GAAN ALS MESSEN DOOR ZIJN HART
WANNEER HIELD EEN KEIZER BRUILOFT ZONDER TITUS
TITUS WANNEER LIEPT GIJ ZO ALLEEN IN ROME
IN SCHANDE ZO EN ZO AANGEKLAAGD TEN ONRECHTE
VAN DE BRUIDROOF THUISGEKOMEN BIJ DE MOORDENAARVADER
OM DE DODE BROER NEEF TE BEGRAVEN

DE ROVERS WENEN DE MOORDENAAR IS EEN STEEN
TERWIJL HET VOLKSLIED UIT DE BIERTENT DREUNT
BIJ BLAASMUZIEK VAN MILITAIRE KAPELLEN
BOVEN DE DODE BROER NEEF ZOON
VOOR ROME GESLACHT DOOR ROME'S TROUWE VELDHEER
TER ERE VAN ROME EN NU DOOR ROME VERSMAAD
RAAST DE FAMILIEOORLOG VAN DE ANDRONICI
O Titus zie o zie wat ge gedaan hebt
In boze strijd doodgeslagen een zoon.
Valse tribuun Nee geen zoon gij niet
Noch deze hier medeplichtigen aan zo'n daad
Die ons schild bevlekt zo zijn met mij verwant
Onwaardige broer geheel onwaardige zonen.
Maar laat ons hem begraven als gebruikelijk.
Verraders weg In dit graf niet rust die
Vijfhonderd jaar staat dit monument
Ik heb het nieuw bevolkt en met pracht
Soldaten slechts en dienaars van Rome slapen hier
In roem In goedkope strijd doodgeslagen niemand
Begraaf hem waar ge kunt geen plaats voor hem hier.
Hij moet begraven zijn bij al zijn broers
En zal of wij bezorgen hem gezelschap.
En zal Hoe heet de schurk die dit woord sprak.
BROER EN ZONEN VALLEN OP HUN KNIEËN
NU VOOR DE BROER DIE DE NEEF VOOR
DE VADER DIE DE BROER DOODSTAK OM
DE PLAATS IN DE THUISHAVEN VAN DE FAMILIE
DE MOORDENAAR SPUGT TWEE TRANEN OP DE DODE
Onteedd zijn in Rome door mijn zonen
Goed goed begraaf hem Stop mij de grond in na hem.
EEN NIEUWE FOTO PLAKT IN HET FAMILIEALBUM
EEN NIEUWE DOODSKIST VULT HET FAMILIEGRAF
DE REST IS POLITIEK OP DE CUE SPRINGEN
TWEË POORTEN OPEN EN SPUWEN TWEE KOPPELS UIT
VOOR DE DUBBELE BRUILOFT NUMMER EEN DE KEIZER
DE KROON SCHEEF OP DE BEZWETE KAALKOP
HIJ WORDT NU BEREDEN DOOR ZIJN GOOTSE
DIE ZONDER TEUGEL WORDT BETEUGELD DOOR HAAR NEGER
IN ROMEINS LIVREI GESPANNEN DE SPIEREN
TEGEN HET VREEMDE DOEK DE PLOOIEN DREIGEN

MET WRAAK NIEUWE DOOD EN ANARCHIE
DE ZONEN SCHAAMTELOOS IN ROMEINS KOSTUUM
STOTTEREN LATIJN DE TONGEN ZWAAR VAN DE WIJN
GESCHONKEN DOOR DE DOODSVIJAND NUMMER TWEE DE BROER
MET ZIJN MAAGD VOOR DE BRUILOFT UITGEDOST
ALS SNEEUW DE BORSTEN SCHEMEREN DOOR HET TROUWKLEED
DE PUNTEN PLANTEN SPEREN IN DE OGEN
VAN DE GOTENPRINSEN HUN BLIK SNEEUWT BLOED
EEN BEETJE GIF WORDT NOG GESPROEID OM HET FEEST
TE KRUIDEN DE KEIZER HEEFT HET EERSTE WOORD

Zo Wel Bassianus die ronde was voor U

God geve U plezier Sir in Uw bruid.

En U in die van U Heer Ik zeg niet meer

En wens niet minder zo vaarwel.

Verrader

Als Rome wetten heeft en macht hebben wij

Zult gij u berouwen de roof gij en uw gepeupel.

Roof noemt gij dat ik nam wat al van mij was.

't Is goed Sir U bent kort met ons en als

Wij leven willen wij even scherp zijn ook met U.

Ik wil het afwachten Maar Uw plicht jegens Rome

Is het deze edele man Lord Titus

Gekrenkt in zijn goede naam en zijn eer

Die om zijn dochter te behouden voor U

Met eigen hand sloeg zijn jongste zoon

Terug te nemen nu in Uw gunst

Die voor U een vader was en voor Rome een vriend

Met al zijn daden.

Prins Bassianus

Waagt U het niet mijn daden aan te prijzen

Die mijn eer nam in verbond met die daar

Rome en de hemel immers zijn getuigen dat

Ik hield van en geëerd heb Saturninus.

Mijn liefste Heer Als eens Tamora

In uwe keizerlijke ogen mooi was

Vergeef wat voorbij is Zoetje doe't voor mij.

Wat Madam openlijk onteerd zijn en

Op slaafse wijze geheel zonder wraak afgaan.

DE KEIZER WIL DE LICTOREN ROEPEN

DE GOOTSE KUST HEM HET BEVEL VAN DE MOND

U bent te vers geplant op Uw troon
Het volk staat achter hem en de tribunen
Toon mildheid nu De rest weze mijn zaak
EN FLUISTERT IN DE TAAL VAN HAAR HART
Ik vind een dag om te slachten hen allemaal
En uit te rukken hun stam de bloedhond
Van een vader de verraders zijn zonen
Die ik om het leven smeekte van mijn zoon
Op mijn schoolbank gaan ze dat leren
Knielen in de straten en om genade wenen
En zoveel genade in de Romeinse straten
Als van de stenen waarop de knieën lopen
DE KEIZERIN HEEFT EEN GLIMLACH VOOR DE VELDHEER
Kom lieve keizer kom Andronicus
Help recht de goede oude warm zijn hart
Dat stokt in de storm uit uw wenkbrauwen.
Titus sta op Zo wil het de keizerin.
De anderen zullen op hun knieën vergiffenis vinden.
DE VELDHEER DWINGT DE ZIJNEN OP HUN KNIEËN
EN LIKT DE HAND VAN DE GOOTSE GISTEREN AMPER
DOOR HEM OVERWONNEN NU KEIZERIN IN ROME
EN ZON DIE HEM WARMT OF VERBRANDT
MEER IS DE GOOTSE VAN PLAN MET HEM EN ROME
DAN EEN SNELLE BELEDIGING DIE ÉÉN KEER STEEKT
ACHTER DE SLUIER VAN HAAR GENADEGLIMLACH
IN DE AFGROND VAN HAAR OGEN SLAAPT DE DROOM
VAN EEN LANGE WRAAK DIE VER REIKT
KROM IN HET GEDARMTE VAN DE GEHATEN
DE VELDHEER NODIGT DE KEIZER UIT VOOR DE JACHT
DE OCHTEND NA DE HUIDIGE HUWELIJSNACHT
MET HOORN EN HOND TEGEN HET BEEST VAN DE BOSSEN
EEN BEETJE BLOEDVERGIETEN IN GEZELSCHAP
DAN DOET DE BRUILOFTSMARS DE HARTEN SMELTEN
OP DE VOORPLAATS VAN HET PALEIS DANST HET VOLK
DE NEGER HEEFT GEEN HART HIJ HEEFT HET KOUD IN ROME
ZIJN BRUILOFT IS HET NIET WAAR HET SLOT VAN DAVERT
EEN HOND EN EEN TEEF NAAST HEM
OP HET LEGE PLEIN VERSTRIKT IN DE PARING
JANKEN BIJ HUN BEROERDE POGING
TE ONTBINDEN WAT DE DRIFT VERENIGD HEEFT

EEN MONSTER MET TWEE KOPPEN DE
ÉÉN WIL ZICH VAN DE ANDER LOSRUKKEN
DAMPEND VAN HET ZWEET EN EENZAAM IN DE KWELLING
TOT DE NEGER HEN UITEEN SCHOPT
HIJ HEEFT HET PLEIN NODIG VOOR ZIJN MONOLOOG

O Tamora o knop van mijn leven
Gij keizerin in Rome hoofdstad van de wereld
Trap op uw hart en raap uw hersens bijeen moor
Als ge achterna kruipt naar de top uw hoer
De deugd valt op haar knieën voor haar knipoog
Rome's adelaars spartelen in haar net
De neger berijdt een keizerin
Parels en goud wachten op mijn greep
Van rijkdom glanzen zal mijn zwarte vel
De keizer tuigt het paard de neger rijdt
Tel uw dagen Rome Wie maakt hier wind
Twee Gootse lummels.
Ge zijt te snottig
Chiron om uw geval te stijven en stoot na stoot
Te stoten waar mijn plaats is.
Uw jaar voorsprong of zijn het er twee
Verkort mijn geilheid niet noch stijft uw geluk
Ik ben even bekwaam als gij
Om de juffrouw te bedienen in volle glorie
Ik zal het u laten zien met mijn ding van staal
dat ik de weg weet in Lavinia's graal.
Weet gij ook waar het hart klopt van een dame.
Trek en wat u van de man rest zijn uw namen.
Brengt knotsen twee verliefden lopen over.
DE NEGER PAKT DE GOTEN BIJ DE NEK
ALS POPPEN EN ZE ZWAAIEN MET HUN ZWAARDEN
NAAR ELKAAR VAST IN ZIJN GREEP
Zeg jongen omdat moeder u lichtzinnig
Een puntig stukje speelgoed omgebonden heeft
Komt ge nu brutaal naar mij een man
Weg Laat uw dingetje in uw schede lijmen
Tot ge geleerd hebt hoe het wordt gebruikt.
Tot het zover is Sir met mijn geschenkje
Ga ik U laten voelen wie ik ben.
Zeg knaap wordt ge brutaal.

Stop stop gij heren.
Niet voor mijn ijzer steekt in zijn borst
En zijn muil met zijn eigen bloed is volgepropt.
Probeer het maar en spiets u aan mijn ijzer
Lafaard die met zijn tong dondert omdat
Hij met het wapen niets tot stand kan brengen.
Zijt gij onnozel Wilt ge sterven
Voor een kriebel die het toeval stilt.
Eén duizend doden wil ik sterven neger
Als één keer maar Lavinia mij behoort.
Ge zijt in Rome In Rome dat is de gewoonte
behoort de bruid de bruidegom.
Niet deze.
Knaapje maak een goedkopere keuze
Lavinia is de verwachting van uw broer.
Wat Wilt ge voor Uw zwaard tot schede maken
De ene van de andere het broederlijke lijf
Ofwel Lavinia's bed bestijgen en
Daar uw stoot doen de ene met de andere.
Demetrius voor Chiron.
Chiron voor Demetrius.
Als ge na mij sterft Trek.
Laat uw messen steken en wees verstandig.
Wat tweedracht zaait zal u verenigen Zijt gij Christenen
Dat gij maar één weg kent Waarom niet
Tegelijk en van diverse kanten.
Uw advies kerel getuigt van dappere smaak.
Geef ons nu neger de gelegenheid.
Niet hopen op haar liefde Ze behoort
Bassianus de broer van de keizer die wij beminnen
We moeten Uw moeder is zijn vrouw
De lust is vrij als het geweld de weg kent
Ik ken hem Lords Een jachtpartij staat voor de deur
De Romeinse dames zullen paraderen
Verstrengeld zijn de wegen door het bos
Natuur heeft ruimte voor elke schurkenstreek
Lok daar uw reetje van de roedel weg
En leg haar niet met woorden leg haar met geweld
Vertrouw op mij Bouw op de keizerin
Zij weet van uw nieuwe smaak

En kent alles van een zaak als wraak
Met wijn gevuld heeft zij de bruidegom
Zodat hij noch zichzelf kent noch zijn bruid
Die uw beenbedekking opspant Gij hebt voorsprong
Het keizershof kookt over van gerucht
Het paleis vol tongen ogen oren
Het bos is zonder genade doof zwart stom
Daar moet ge lossen helden wat u hier bedrukt
Voor de hemel zelfs verdoezeld maak uw lol
En stop tesamen van uw vlam het hol.
DE GOTEN MAKEN HUN ZAKKEN LEEG
TWEE KLOMPEN GOUD VAN DE EERSTE SNELLE GREEP
IN EEN ROMEINSE KEIZERLIJKE SCHATKIST
DRINGGELD VOOR DE NEGER DIE STOPT HET GOUD
BIJ GOUD IN ZIJN LENDENDOEK DAAR RUST
ZIJN PRACHTIG LID EN WACHT OP DE SLAAP
VAN DE KEIZER NACHT ZWART ROME DE NACHT
VAN DE NEGER ZIJN GESLACHT DROOMT AFRIKA
ZIJN ZAAD EEN BLIKSEMSPOOR WIT IN 'T BLACK
DE BLIKSEM VERANDERT ROME IN EEN BOS
BEVOLKT MET DE WILDE BEESTEN VAN ZIJN HEIMAT
DAAR WACHT HIJ OP ZIJN ANDERE JACHT
MET ROLVERWISSELING DE JAGER IS DE BUIT
MET KLAUW EN TAND IN PLAATS VAN HOORN EN HOND

UITWEIDING OVER DE SLAAP VAN DE METROPOLEN

GRAS BARST DE STEEN DE MUREN KRIJGEN KNOPPEN
DE FUNDAMENTEN ZWETEN SLAVENBLOED
ROOFKATTENADEM WAAIT IN HET PARLEMENT
MET HETE WOLK MET STANK VAN KADAVER
HYENASCHADUW WAART EN GIERVLUCHT
DOOR DE LANEN EN BEVLEKT DE ZEGEZUILEN
DE PANTERS SPRINGEN GELUIDLOOS DOOR DE BANKEN
ALLES WORDT OEVER WACHT OP DE ZEE
IN DE MODDER VAN DE RIOLERING TROMPETTEN
DE DODE OLIFANTEN VAN HANNIBAL
DE SPIONNEN VAN ATILA STAPPEN ALS TOERISTEN
DOOR DE MUSEA EN BIJTEN IN HET MARMER

METEN DE KERKEN OP VOOR PAARDESTALLEN
EN DWALEN GULZIG DOOR DE SUPERMARKT
DE ROOF VAN DE KOLONIËN DIE OVER EEN JAAR
DE HOEVEN VAN HUN PAARDEN ZULLEN KUSSEN
THUISHALEND IN HET NIETS DE EERSTE WERELD

2

Titus, Marcus, Quintus, Martius en anderen.

Titus: De jacht is los, de ochtend gloort in 't licht
De velden dampen en het bos staat groen.
Koppel los de meute en laat haar blaffen
De keizer wekken en zijn Gotenbruid
De prins ook. En laat de jachthoorn spreken
Zodat van echo siddert het paleis.
Zonen, maak het tot uw plicht, zoals de onze ook zal zijn
Op de persoon van de keizer te letten.
Mij gingen zorgen door mijn slaap vandaag
Nauwelijks heeft de jonge dag mij opgevrolijkt.

Saturninus, Tamora, Bassianus, Lavinia.

Veel goede morgens, Uwe Majesteit.
Madam, U even veel en even goede.
Dat was de groet van de jagers, zoals beloofd.
Saturninus: En goed geblazen hebt ge, goed geblaft
Een beetje vroeg voor pasgetrouwde dames.

Bassianus: Lavinia, wat zegt gij.

Lavinia: Ik zeg nee. Ik was klaarwakker al een uur of twee.

Saturninus: Lady, nu zult U zien de Romeinse jacht.

Marcus: Ik heb honden, heer
Die jagen de meest trotse panter op
En klauteren op de rug der voorgebergtes.

Titus: En paarden ik, die volgen waar de jacht gaat
Als zwaluwen snel en raken nauwelijks de grond.

Chiron, Demetrius.

Demetrius: Broer, wij jagen niet met paard en meute
En schieten toch een ree voor onze leuter.

3

Aaron.

DE NEGER IS ZIJN EIGEN REGISSEUR
HIJ TREKT HET VOORDOEK SCHRIJFT DE PLOT SOUFFLEERT
LEERT ZIJN WOLVEN HUN SCHEURTAND OEFENEN
AAN HET REE VAN DE DAG DODEN HAAR HERT
ZE LEREN SNEL OP HUN EERSTE SCHOOLDAG
HIJ GRAAFT DE PUT IN WAT HEM TEGENWERKT
EN MET GEMERKTE KAARTEN SPEELT ZIJN SPEL
IN HET THEATER VAN ZIJN ZWARTE WRAAK

Aaron: Wie hersens heeft, denkt zeker, ik heb er geen, omdat
 Het goede goud ik onder deze boom begraaf
 Volkomen zonder uitzicht op een weerzien.
 Wie zo verachtelijk over mij denkt moet weten
 Dat dit goud voor een plan gemunt is
 Dat, sluw uitgewerkt, voor mij moet uitbroeden
 Een schurkenstreek, zoals in geen boek beschreven staat.
 Koest, zoet goud, en wacht maar op uw stonde
 Mijn premie voor de drie Romeinse honden.
 De handel jaagt zo uit zijn rust de puit
 Die zich te goed doet uit mijn natte muilt.

Tamora.

Tamora: Mijn lieve Aaron, waarom kijkt ge bedroefd
 Naar de natuur, die zich met vreugde schminkt.
 De vogels geven signalen uit elke struik
 De slang rolt zich op in de blik van de zon
 Het gebladerte trilt groen in de koele wind
 En werpt een schaduwhekwerk op het mos.
 In haar zoete schemering, Aaron, als
 De echo met blabla de honden naäapt
 En hun gejang op de melodie van de jachthoorn
 Als was dubbel een jacht aan de gang
 Gaan we zitten, ver van hun lawaai
 En na het tweegevecht dat, zoals wordt vermoed
 De opgejaagde prins en Dido beoefenden
 Toen een gelukkige storm hen verraste
 En achter het gordijn van een stomme grot
 Gaan wij in elkanders arm gevlochten
 Bekronen de lust met een gouden slaap.
 En hoorn en hond en melodie van vogels
 Zullen voor ons als het slaapliedje van een voedster zijn
 Dat het broed in slaap wiegt, tuu tutu tuu.

Aaron: Als Uw wensen door Venus worden bestuurd, Madam
De heerser over die van mij heet Saturnus.
Dat toont mijn oog, dat de dood in zijn blik houdt
Mijn zwijgen en bewolkte melancholie
Mijn vacht uit wolhaar, dat tot kroeshaar krult nu
Als een adder, wanneer die zich oprolt
Om te voltrekken een dodelijk vonnis.
Tekenen van Venus zijn dat niet, Madam:
Mijn hart klopt wraak, dood bergt mijn hand.
Bloed en vergelding spoken in mijn kop.
Hoor, Tamora, gij keizerin van mijn ziel
Die op niet meer hemel hoopt dan gij in uw lijf hebt
Vandaag is het hemelvaartsdag voor vriend Bassianus
Verliest zijn Philomelaatje haar tong
En uw zonen plunderen haar kuisheid
En wassen hand en hand in Bassianus' bloed.
Ziet ge die brief hier, neemt gij hem, dat smeek ik,
En geef de keizer dit flardje noodlot.
Het is de plot van onze tragedie
De rode draad is het bloed van de vijanden.
Vraag nu niet verder. Er wordt naar ons gekeken
Hier komt een deel van onze toekomstige buit
Geheel zonder vermoeden, wat er voor hun leven zwaait.

Bassianus, Lavinia.

Tamora: Ah lieve moor, mij liever dan mijn leven.

Aaron: Stil, grote Keizerin, hier komt Bassianus.
Zoek ruzie met hem, en ik haal uw zonen
Om te beslechten uw ruzie met hun steun.

Aaron af.

Bassianus: Wat zien wij hier. Rome's hoge heerseres
Ontbloot van het gevolg van haar stand.
Of Diana, verkleed als die daar
En heeft verlaten haar heilige bosje
Om het grote jagen te aanschouwen in het woud.

Tamora: Brutale spion, die mijn stappen telt.
Had ik de macht die men toeschrijft aan Diana
Op slag zou ik u op de slapen willen zetten
De horens van Actaeon, en mijn honden
Liet ik vechten om het nieuwe wild
Waar in de jacht veranderd heeft de jager.

- Lavinia: Neem me niet kwalijk, hoge Heerseres
 Ze zeggen dat U talent heeft voor het zetten van horens.
 Zou het mogelijk zijn, dat U zich met Uw Neger
 Afgezonderd heeft om een poging te wagen.
 Moge Zeus Uw heer beschermen voor zijn honden.
 Jammerlijk, als ze hem voor een hert aanzien.
- Bassianus: Geloof me, Koningin, Uw zwarte antipode
 Doet Uw eer eruitzien als zijn vel
 Gevlekt, afschuwelijk en geheel verfoeilijk.
 Waarom gaat U gescheiden van Uw hof
 Stijgt af Uw sneeuwwit edele merrie
 en komt naar hier, dit duister oord
 Begeleid slechts door een wilde neger
 Als geile drift U niet bij de teugel had genomen.
- Lavinia: En, onderbroken in Uw spel nu
 Heeft U goede reden hem, mijn edele heer
 Zwart te maken met brutaliteit. Ik bid U, weg van hier.
 Laat ze haar plezier met de pikzwarte liefste
 Het dal ligt passend voor het steile doel.
- Bassianus: De keizer moet, mijn broer, dit spel vernemen.
- Lavinia: Ja, veel vernomen heeft hij al aan overspel.
 De goede keizer, zo vreselijk misbruikt.
- Tamora: Hoe lang heb ik geduld, dit uit te houden.
Chiron, Demetrius.
- Demetrius: Wat, waarde Meesteres, onze genadige Moeder
 Waarom kijkt Uwe Hoogheid bleek en bloedloos.
- Tamora: Heb ik geen reden, wat denkt ge, om bleek te zijn.
 Die twee daar hebben mij naar hier gelokt
 Een walgelijk woest dal die plek, ge ziet het
 Met bomen, die de zomer niet van bladeren voorziet
 Met mos begroeid en verkommerde mistel
 Hier schijnt de zon niet, hier broedt niets
 Uilen van de nacht alleen en dodelijk de raaf.
 Ze toonden mij de gruwelkloof en zeiden
 Dat in de dode tijd van de nacht hier rondwaren
 Duizend spoken, duizend slangen sissen
 Tienduizend padden spuwen vergif, egels staren
 Met zo verward en vreselijk geschreeuw
 Dat al wat sterfelijk is nog maar bij het horen
 In waanzin stort of sterft ter plekke.

Nauwelijks was het hellesprookje opgedist
Of ze beloofden, dat ze me wilden binden
Hier aan de stronk van een vergroeide iep
En mij over te laten aan ellendige dood
En ze scholden mij uit voor geile echtbreekster
En Gotengeit en nog meer bittere namen
Dan ooit een oor vernomen heeft aan smaad.
En waart gij niet verschenen door een wonder
Ze hadden thans hun daad begaan aan mij.
Neem wraak, als gij van uw moeders leven houdt
Of wees niet meer genoemd mijn kinderen.

Demetrius: Dat zal mijn bewijs zijn, ik ben uw zoon.

Chiron: En dat het mijne, de stoot toont mijn kracht.

Demetrius en Chiron doden Bassianus.

Lavinia: Ah, Semiramis, Barbaarse, Tamora.

U uitschelden kan men alleen met uw eigen naam.

Tamora: Geef mij het mes en ziet, mijn zonen:

De hand van moeder wast de moeder wit.

Demetrius: Stop, Madam, er is meer, wat die daar toekomt.

Eerst dors het graan, daarna verbrand het stro.

Die pop gaf breed op van haar kuisheid

Van haar huwelijkseed, van haar trouw

En maakt met dat soort witsel Uwe Hoogheid zwart.

Moet zij in 't graf meeslepen deze ballast.

Chiron: En als ze 't doet, dan ben ik een eunuch.

De gade stoppen wij in zijn geheime hol

Zijn kadaver wordt het kussen van onze lust.

Tamora: En als ge hebt de honing, die ons smaakt

Laat dan de wesp niet leven, om ons te steken.

Chiron: Ik waarborg u, Madam, dat wij op zeker spelen.

Kom, dame, met geweld nu willen wij

Plezier beleven aan uw goed bewaarde eer.

Lavinia: O Tamora, gij draagt een vrouwengezicht -

Tamora: Spreekt zij. Ik wil niet horen. Weg met haar.

Lavinia: Lieve Heren, maakt dat ze me aanhoort, een woord maar.

Demetrius: Hoor, lieve meesteres, laat het Uw faam zijn

Te kijken naar haar tranen. En Uw hart

Genadeloos, als steen voor regendruppels.

Lavinia: Wanneer heeft de worp de tijgerin geleerd.

O maak haar niet verscheurend, gij hebt haar tand

De melk die ge uit haar dronk werd marmer
 En uit haar tepels zoogt gij tirannie.
 Niet elke moeder broedt gelijke zonen.
 Smeekt gij haar om een vrouwelijk medelijden.

Chiron: Wat. Wilt gij dat ik mij als bastaard toon.

Lavinia: 't Is waar, de raaf broedt geen leeuwerik.
 Toch hoorde ik, oh kon ik dat nu vinden:
 De leeuw liet, bewogen door medelijden, toe
 Dat men zijn koningsklauwen heeft geknipt.
 Raven, zegt men, voedden verdwaalde kinderen
 Lieten het eigen broed verhongeren in 't nest.
 O schenk mij, ook al zegt uw harde hart nee
 Niet zoveel goedheid, slechts een beetje medelijden.

Tamora: Ik weet niet wat dat is, en weg met haar.

Lavinia: Laat mij 't u leren. Omwille van mijn vader
 Die u het leven gaf, in plaats van u te doden
 Wees niet zo koppig, doe die dove oren open.

Tamora: Al had gij in persoon mij nooit beledigd
 Om hem juist ben ik zonder medelijden.
 Herinnert u, zonen, mijn bittere tranen
 Om te redden van de slachting uw broer
 En onbewogen stond hij, Andronicus.
 Daarom weg met haar en gebruik haar zoals ge wilt
 Hoe erger ge tekeer gaat, hoe meer ik van u hou.

Lavinia: O Tamora, wees koningin en edel
 En doodt hier met uw handen mij.
 Leven is niet waar ik zo lang om smeekte
 Want toen Bassianus stierf sloeg men dood mij arme.

Tamora: Waarom dan bedelt ge, wijf. Laat me gaan.

Lavinia: Ik vraag om snel te sterven en om nog iets
 Iets wat mijn tong niet kan uitspreken.
 Bewaar mij van hun lust, die meer dan moord is
 Gooi mij ergens in een walgelijke put
 Waar nooit een mannenoog mijn lichaam ziet
 Doe dat en wees barmhartig en mijn moordenaar.

Tamora: Beroven mijn twee lieve zonen. Nee
 Hun lust zult gij geheel ter wille zijn.

Demetrius: Weg. Lang genoeg hebt gij ons opgehouden.

Lavinia: Genade niets. Gij zijt geen vrouw, een beest
 Dat zijt gij, schandvlek op de naam vrouw.

Was ik een man -

Chiron: Ik stop haar bek wel vol. Brengt gij de gade.
Hier is zijn hol, dat Aaron voor hem bestemd heeft.

Tamora: Zonen, vaarwel. Zorg dat wij veilig zijn.
Nooit zal mijn hart meer slaan een blijde slag
Eer afgemaakt zijn alle Andronici.
Naar u, mijn lieve moor, mijn tijdverdrijf.
En gij, mijn Goten, ploeg 't Romeinse wijf.
Lavinia, Chiron, Demetrius, Tamora af. Aaron, Quintus, Martius.

Aaron: Kom, mijn Lords, het goede been van voor.
Ik breng u dadelijk bij de kuil vol gier
Waar ik de panter zag in diepe slaap.

Quintus: Mij blik is zeer vertroebeld, wat is de reden.

Martius: Broeder, ik zeg u: was 't niet om de eer
'k Liet graag de jacht de jacht en sliep een beetje.

Quintus: Zijt ge gevallen. Wat een geraffineerde kuil
De muil gecamoufleerd met wild groeiend struikgewas
Van zijn loof drupt pas vergoten bloed
Fris als de ochtenddauw, het zweet der bloemen.
De plek betekent dood, zo lijkt het mij.
Zeg, broer, hebt ge u bezeerd bij de val.

Martius: O Broeder, met het ergste beeld dat ooit
Gezien met ogen, in een hart zich groef.

Aaron: De keizer haal ik nu, dat hij ze vindt
Moge die vondst hier hem op het goede spoor zetten
Hoe zijn broer hebben afgeslacht die twee.
Aaron af.

Martius: Broeder, waarom helpt ge mij hier niet uit
Uit dit akelig bloedbevleete hol.

Quintus: Mij boeit een onbekende vrees
Een koud zweet doet sidderen mijn ledematen
Meer dan mijn oog ziet vreest mijn hart.

Martius: Als proef, dat uw hart de waarheid vermoedt
Aaron en gij, werpt een blik naar binnen
En ziet een zwart beeld van bloed en dood.

Quintus: Aaron is weg en mijn medelijdend hart
Weigert mijn ogen de toestemming
Het ding te zien, waarvoor het vermoeden siddert.
O zeg mij, wie dat is, want nooit voorheen
Was ik een kind met angst voor wat ik niet weet.

Martius: Bassianus ligt hier, omstraald van zijn bloed
Een hoopje dood, als een lam geslacht.

Quintus: Hoe weet ge in de zwartheid, het is hij.

Martius: Aan zijn bloedige vinger een ring
Heel kostbaar, draagt hij, die het hol verlicht
En als de kaars in de lijkenkelder
Schijnt op de aardekleurige wangen van de dode man
En toont het ingewand van zijn graf.
Zo bleek bescheen de maan Pyramus
Waar 's nachts hij lag, in meisjesbloed gebed.
O Broeder, help mij met uw zwakke hand
Als angst u zwak gemaakt heeft zoals mij
Uit deze akelig bloeddorstige kuil
Vol gruwel als de nevelmuil der hel.

Quintus: Geef mij uw hand, zodat ik u eruit help.
Als mij de kracht voor zoveel hulp ontbreekt
Slokt mij ook zeker op de heel vraatzuchtige schoot
Van Bassianus, het arme graf van de arme prins.
Ik heb de kracht niet, om u naar de rand te tillen.

Martius: En ik niet om te klimmen zonder uw hulp.

Quintus: Nog een keer uw hand, ik laat niet los
Tot gij eruit zijt of ik beneden.
Gij kunt bij mij niet komen, ik kom bij u.

Saturninus, Aaron.

Saturninus: Met mijn eigen ogen wil ik zien het hol
En wie het is, die er nu juist insprong.
Zeg, wie zijt gij, die zojuist hier naar beneden klom
In dit hol, waarmee de aarde gaapt.

Martius: Van de oude Titus de heel onfortuinlijke zonen
Naar hier gebracht in een rampzalig uur
Om Bassianus te vinden, uw broer, dood.

Saturninus: Mijn broer dood. Ik weet dat ge maar grapt.
Ze zijn in 't jachthuis, hij en zijn dame
Aan de noordelijke rand van dit jachtgebied.
't Is geen uur geleden sinds ik hen daar zag.

Martius: We weten niet, waar ge hen levend zaagt
Maar hier, ellende, vonden wij hem dood.

Tamora, Titus, Lucius.

Tamora: Waar is mijn heer, de keizer.

Saturninus: Hier, Tamora, in de wurggreep van de smart.

Tamora: Waar is Bassianus, uw broer.

Saturninus: Nu grijpt ge op de bodem van mijn wonde
De arme, hij, Bassianus, ligt hier vermoord.

Tamora: Te laat dan breng ik dit schrijven des doods
Het plan voor dit ontijdig treurspel.
Ik ben verbaasd, hoe een menselijk gezicht
Tot glimlach vouwen kan zo'n bloedige machtslust.

Saturninus: *leest:* "En als we hem met geluk zijn tegengekomen
Bassianus is 't, die we bedoelen, lieve Jager
Zij het aan u het graf voor hem te delven
Ge weet, hoe wij het bedoelen. Uw loon
Zoek tussen de netels bij de vlierboom, die
De monding van die kuil overschaduwet
Waarin onze wil hem in zijn laatste rustplaats legt
Doe dit en noem ons eeuwig uw vrienden."
O Tamora, wie hoorde ooit iets dergelijks.
Dat is de kuil, de vlierboom hier.
Probeer, heren, of gij de jager vinden kunt
Die Bassianus hier begraven moest.

Aaron: Mijn genadige Heer, hier is de zak met goud.

Saturninus: Twee van uw welpen, rothond uit bloedige stam
Beroofden van zijn leven mijn broer.
Sirs, sleur hen de kuil uit de gevangenis in.
Daar zullen ze wachten tot ons voor hen te binnen schoot
Een door niemand nog gekende marteling.

Tamora: Wat. Zijn ze in de kuil. Het wonder toont
Hoe kort de tijd is tussen moord en dood.

Titus: Hoogheid en Keizer, op mijn zwakke knieën
Met tranen smee ik, die moeite heeft met wenen
Dat deze schuld van mijn vloekwaardige zonen
Vloekwaardig, als die schuld bewezen wordt -

Saturninus Bewezen wordt. Een blinde kan die grijpen.
Wie vond de brief. Tamora, waart gij het.

Tamora: Andronicus heeft zelf hem opgeraapt.

Titus: Dat deed ik, Heer. Laat mij voor hen borg staan.
Bij mijner vaderen eerwaardig graf
Op Uwer Hoogheids wens zullen ze klaar staan
Met hun leven tegen de verdenking.

Saturninus Gij zijt geen borg. Zorg dat ge me volgt.
Neem mee het dode lichaam en zijn moordenaars.

Geen woord meer over hen, de schuld is duidelijk.
Dat weet ik: was er een erger einde dan de dood
Aan die daar zou het voltrokken worden.

Tamora: Andronicus, ik ga de keizer smeken
Voor uw zonen om een happy-end.

Titus: Kom, Lucius, kom, we zeggen hier geen woord meer.

4

UIT HET BOS DAT HET MET BLOED BESPROEIT STORMT HET REE
VAN DE DAG BECOMMENTARIEERD DOOR HAAR JAGERS
EEN KUNSTWERK DOOR GEWELD EN EEN TRIOMF
VAN DE LOGICA AFGESNEDEN WOORD EN SCHRIFT
DE KUNSTENAARS NA GEDANE ARBEID GAAN
MET DE HOOP DAT DE ROEM HEN NIET BEREIKT
HET KUNSTWERK TENTOONGESTELD RENT HEEN EN WEER
IN HET THEATER LOOPPLANK TUSSEN MENS
EN MENS IN DE OCEAAN VAN DE ANGST DE ANGST
VAN HET PUBLIEK GEEN MENS OP HET TONEEL
MACHINES PRATEN SPELEN LOPEN DE ANGST
VAN DE SPELERS BENEDEN ZIT GEEN MENS MACHINES
LACHEN EN FLUISTEREN RITSELEN MET DE KLEREN
EN KLAPPEREN MET DE HANDEN AF EN TOE
GLASOGENBLIKKEN SCHIJNEN UIT HET DONKER
DE DICHTER ZINGT ZIJN LIED VERLIEST ZIJN GEVOEL VOOR HUMOR NIET
HUMOR VAN DE SLAGER OF VAN DE WANHOOP
HET RESULTAAT VAN DE GOOTSE LIEFDESKUNST
HET BLOED IN DE MOND VERSTIKT NIET ZIJN STEM
ZE VLIEGT OP NAAR NIET TE VERTROUWEN HOOGTEN
HIJ BINDT ZICH SCHAAMTELOOS HET MASKER VOOR
VAN DE GEILE NONKEL KENNER VAN VEEL KUNSTEN
EN ZIJN MASKER GROEIT OP MIJN VEL
WAAROM BREEKT ZIJN STEM NIET NOCH DE MIJNE
DIE ZIJN MET BLOED DOORDRENKTE TEKST HEM NAZINGT
IN DE SLOPPENWIJKEN VAN ZIJN ZIEL
IN MIJN DROMEN ZIJN ZE MIJN VERBLIJFPLAATS
WACHT EEN MOORDENAAR STOM OP ZIJN TIJD
SOMS KLOPT HIJ OP HET DUNNE PLAFOND
ALS WOU HIJ DE BEWONERS PESTEN
Hier ben ik Ik ben hier En niet meer hier.

ALS ZE WILD MET KNUPPELS IN DE DEUR STAAN
KLOPT HIJ AL VANUIT EEN ANDERE KAMER
Hier ben ik Yes its me the mocking killer
Hooft ge mijn mes suizen Tot gauw liefjes.
ZOALS OP HET SAN MARCOPLEIN DE KAT DIE
VAN DE HOND GELEERD HEEFT MET DE STAART TE KWISPELEN
HIJ VEEGT OP DE GROND ONZICHTBAAR STOF
ALS EEN TOERIST HAAR VEL STREELT MAAR
DE INGETROKKEN KLAUWEN ZIJN PARAAAT
OM DE ADEREN OPEN TE HAKKEN VAN DE MECENAS
IN HET TIJDPERK VAN HET TOERISME MOORD
IS GENADE ZIEN HEET DE BEELDEN DODEN
IN DE GRIJZE MANTEL VAN MIJN NIEMANDSNAAM
UW MOORDENAAR WILLIAM SHAKESPEARE IS MIJN MOORDENAAR
ZIJN MOORD IS ONZE BRUILOFT WILLIAM SHAKESPEARE
MIJN NAAM EN UW NAAM GLOEIEN IN HET BLOED
DAT HIJ VERGOTEN HEEFT MET ONZE INKT

Demetrius, Chiron, Lavinia.

Demetrius: Ga, zeg, als uw tong kan spreken
Wie u de tong heeft afgesneden en de eer.
Chiron: Schrijf met uw handen op, wat er in uw hoofd zit,
Als uw stompen uw handschrift kennen.
Demetrius: Hoe goed ze met alle vier de poten Romeins blaft.
Chiron: Ga naar huis, schreeuw om parfum, was uw handen.
Demetrius: Was uw tong, schreeuw met uw handen.
We laten u nu over aan uw stille mars.
Chiron: Dat zou niets voor mij zijn, ik zou mij gaan ophangen.
Demetrius: Als ge handen had om de strop te knopen.

Demetrius, Chiron af. Marcus.

Marcus: Wie is dat. Mijn nicht op de vlucht.
Een woord, nicht. Waar is uw man.

Lavinia draait zich om.

Droom ik.
Kon mijn rijkdom maken, dat ik wakker ben.
En ben ik wakker moet een ster mij dood slaan
Zodat ik kan slapen eeuwige slaap.
Zeg, tedere nicht, welke niet tedere hand
Heeft u bewerkt en uw lijf ontbloot
Van de twee twijgen, zoet ornament
In wiens schaduw koningen zich borgen

Met weinig meer dan hoop op de helft
Van uw liefde. Waarom spreekt ge niet
Als al een purperstroom van warm bloed
als een babbelzieke bron bewogen door de wind
Opstaat en valt uit uw rozenlippen
En komt en gaat met uw honingadem.
Ik zie het, een Tereus plukte uw bloem
En uw tong, vrezend het verraad.
Ah, ge wendt u af in het gewaad der schaamte
Geheel zonder rekening te houden met de gang van het bloed
Mooi vat, dat uit drie monden spuwt
Met wangen rood als het gezicht van Titanus
Blozend in de omhelzing van een wolk.
Ik praat voor u. Zal ik. Ik zeg, het is zo.
Kende ik uw hart, en kende ik het beest
Ik kon het vervloeken en verlichten mij.
Geremde pijn verbrandt als een verstopte kachel
Het hart dat ze bewoont, tot as.
De mooie Philomela, ach, verloor
Haar tong slechts en kon wat haar overkwam
Borduren in een dure wandbekleding.
Voor u, nicht, is dat middel afgesneden:
Gij stootte op een sluwere Tereus
Die afsneed deze tere vingers hier
Die nochtans beter borduurden dan Philomela.
Zag dit monster uw leliehanden
Als een espeblad trillend op een luit
Tot kussen uitnodigend zelfs de zijden snaren
Van zijn leven niet had hij ze aangeraakt zo.
Had hij gehoord de hemelsharmonie
Waarmee begiftigd was deze zoete tong
Hij liet het mes vallen en zonk in slaap
Als Cerberus aan de voet van de Thracische zanger.
Laat ons gaan en uw vader blind maken.
Een beeld als gij verblindt een vaderoog
Het groene veld verdrinkt na één uur storm
Wat zal een tranenjaar niet met uw vader doen.
Verstop u niet, ons allen breekt het hart.
Kon ons gejammer maar helen uw pijn.

5

DE SCENE WISSELT VAN HET BOS VAN DE KUNST
NAAR ROME WAAR ANDERS HET PAPIER DE STEEN SLAAT
IN DE ZANDSTORM VAN DE WETTEN SCHUIFT OP ZIJN KNIEËN
VOOR ROME'S AMBTENAREN ROME'S ROEMRIJKE VELDHEER
VEEGT MET HET UITGAANSUNIFORM HET STOF
ZOALS DE GOOTSE DEED MET HAAR BORSTEN
VERZOEKSCRIFTEN RITSELEN ONDER ZIJN KNIEËN
HIJ HEEFT GEEN OREN VOOR ZE DE STEEN GEEN VOOR HEM
ROME'S ADELAARS SCHIJTEN OP DE GOTENSLACHTER
TOT HIJ TOT ZIJN EIGEN MONUMENT VERSCHROMPELT
WAARTEGEN EEN STRAATHOND DE POOT OPTILT
DE STEEN HEEFT WATER NODIG ALLE HONDEN VAN ROME
DE REGENS VAN ALLE WINDSTREKEN UIT HET NIETS
DE NONKEL KOMT MET HET VERHULDE MONUMENT
VAN DE NICHT DAT HET BOS HEM HEEFT TOEVERTROUWD
HET MONUMENT IS EEN TORSO ONDER DE BIJL
TWEË ZONEN NUMMER DRIE VERBANNEN UIT ROME
EN HANDENLOOS EEN DOCHTER BLOED IN DE MOND
IN PLAATS VAN EEN TONG MEESTERWERK VAN ELLENDE
VERANDERT DE VELDHEER IN DE VADER
ZIJN VLEES EN BLOED IN EEN WATERKUNSTWERK
DE NEGER BEKIJKT HET ROMEINSE TREURSPEL
VANUIT DE COULISSEN VAN ZIJN WERELDTONEEL
DE NEGER SCHRIJFT EEN ANDER ALFABET
GEDULD VAN HET MES EN GEWELD VAN DE BIJLEN

Titus.

Titus: Hoort, Senatoren. Tribunen, blijf staan
 Uit medelijden voor mijn leeftijd. Mijn jeugd
 Was oorlog, zodat gij allen veilig kond slapen.
 Voor al mijn bloed, vergoten in Rome's veldslagen
 Voor mijn nachten, doorwaakt in vrieskou
 Voor deze zoute tranen, die gij hier ziet wassen
 De rimpels van mijn oude huid
 Wees mild jegens mijn zonen, die verdoemd zijn.
 Geen vlek, zoals men denkt, maakt zwart hun zielen.
 Ik weende niet om tweeëntwintig zonen
 Ze stierven in het hoge bed der roem.
 Voor deze in het stof, Tribunen, schrijf ik

Het hartsverdriet met tranen van mijn ziel.
Lest, gij tranen, de droge dorst der aarde
Voordat het zoete bloed van mijn zonen haar schaamrood verft.
Meer regen, aarde, ga ik voor u schenken
Geperst uit die twee oude oogholtes
Dan jong met zijn buien april.
Ook in de dorre zomer ga ik u trouw zijn
Met warme tranen smelten wintersneeuw
Met eeuwige lente verven uw gezicht
Als ge maar weigert het bloed van mijn zonen.

Lucius met zwaard.

Waarde Tribunen, edele oude mannen
Ontlast mijn beide zonen van de dood
Geef mij het erewoord, die nooit geweend heeft eerder
Ik vraag u voor mijn tranen om gehoor.

Lucius: Vergeefs, o lieve Vader, jammert gij.
Er luistert geen tribuun, hier is geen mens
En aan een steen vertrouwt gij uw verdriet.

Titus: Laat me voor uw broers smeken, Lucius.
Hoge tribunen, luistert naar mij nog een keer.

Lucius: Mijn Vader, geen tribuun hoort wat ge zegt.

Titus: Dat geeft niets, man. En ook al hoorden ze me
Ze zaten met mij niets in en deden ze het
Ze lieten het niet zien. Toch moet ik smeken
Ontbloot van mijn trots, Rome, dat mijn trots was.
Daarom vertel ik mijn verdriet hier aan de stenen
En ook al geven ze mij geen antwoord
Ik prefereer hun manier van zwijgen boven die van tribunen
Omdat ze mijn gepraat niet onderbreken
Als ik ween, vangen ze deemoedig bij mijn voeten
De tranen op en wenen zo met mij.
Waren ze bedekt met waardige gewaden
Rome had geen tribunen gelijk aan deze.
Een steen is week als was, keihard zijn tribunen.
Een steen is stom en doet geen kwaad, tribunen
Praten met hun tongen mannen dood.
Maar waarom staat gij hier met het zwaard ontbloot.

Lucius: Om mijn broeders de dood te besparen.
Mijn poging hebben de rechters al
Met eeuwige ballingschap beloond.

Titus: Gelukkige mens. Ze hebben u gratie verleend.
 Wel, stommerik, Lucius, weet gij niet dat Rome
 niet meer is dan een wildernis vol tijgers.
 De tijger verscheurt en Rome heeft geen prooi
 Dan mij en wat van mij is. Dus wees gelukkig
 Verbannen te zijn door deze mensenvreters.
 Wat komt daar voor iets met onze broer Marcus mee naar hier.
Marcus, Lavinia.

Marcus: Iets wat uw ogen, Titus, leert wenen
 Of als ge geen water hebt, iets wat uw hart breekt.
 Knagend verdriet breng ik uw oude dag.

Titus: Gaat het mij afknagen. Laat het dan zien.

Marcus: Dit was uw dochter.

Titus: Ja, Marcus, dat is ze.

Lucius: Nee, dit beeldend kunstwerk bekijken doodt me.

Titus: Zwakhartige knaap, sta recht en kijk er naar.
 Gij Lavinia, spreek, welke vervloekte hand
 Stelt u zonder handen aan uw vaders blik tentoon.
 Wie is de zot die water giet in zee
 En een houtblok op de brand van Troje gooit.
 Mijn verdriet was op het toppunt voor uw komst
 Als de Nijl verscheurt het nu zijn dijken.
 Een zwaard, ik wil mijn handen ook afhakken.
 Ze vochten voor Rome en geheel voor niets
 En leven plantend hebben ze deze smart gevoed.
 Ik stak ze omhoog in kinderachtig gebed
 Ze hebben mij gediend tot geen nut.
 De enige dienst die ik nu van hen eis
 Is dat de ene mij de andere afsnijdt.
 't Is goed, Lavinia, dat ge geen handen hebt
 Want handen om Rome mee te dienen zijn nergens goed voor.

Lucius: Zeg, lieve zuster, wie heeft u verminkt.

Marcus: Het tere instrument van haar gedachten
 Dat die met zo'n lieve babbekunst uitsprak
 Is weggerukt van deze mooie kooi
 En zingt niet meer, melodisch als een vogel
 Zoet en afwisselend, vreugde voor elk oor.

Lucius: Zeg het in haar plaats, wie heeft gedaan die daad.

Marcus: Ik vond haar zo, ronddolend in het park
 Zoals het ree, dat te verstoppen tracht

De ongeneeslijke wonde voor de dood.

Titus: Ze was mijn ree. Die haar tot wonde maakte
 Heeft meer gewond mij dan wanneer hij me had doodgeslagen
 Een man op een rots ben ik nu
 Door een woestijn van water ingekaderd
 Kijk, hoe in de golfslag zwelt de vloed
 En wachtend immer, op een jaloerse golf
 die mij slikt in zijn zoute ingewanden.
 De weg naar de dood gaan mijn arme zonen
 Hier staat mijn andere zoon: hij is verbannen
 Mijn broer hier, die mijn tranen weent.
 Maar wat het diepst snijdt in mijn hart
 Weent hier, Lavinia, mij dierbaarder dan mezelf.
 Had ik slechts geschilderd dit gezien, het had
 In waanzin mij gestort. Wat moet ik doen
 Met u voor ogen zo in levende lijve
 Zonder handen om de tranen af te vegen
 Zonder tong om mij te zeggen wie u heeft gekweld.
 Dood is uw gade en voor zijn dood
 Zijn uw broers verdoemd, dood nu ook.
 Kijk, Marcus, ach zoon Lucius, kijk naar haar.
 Tranen, toen ik de broers vernoemde, stonden
 Op haar wangen, als de honingdauw
 Op lelies, vers geplukt en al verwelkt.

Marcus: Weent ze omdat die haar gade dood sloegen
 Of omdat ze hen onschuldig weet.

Titus: Als ze hem doodden, wees dan blij nu
 Omdat de wet de wraak op zich nam.
 Nee nee, nooit konden zo'n daad zij doen
 Zo diep in het verdriet stoten hun zuster.
 Lavinia, laat me kussen uw lippen
 Of geef me een teken, wat u helpt.
 Zullen wij, uw goede nonkel en uw broer
 En gij en ik, bij een bron gaan zitten
 Neerwaarts de blik en aanschouwen onze wangen
 Bevekt als een weide met de modder
 Die een vloed daar voor haar heeft achtergelaten
 En in de bron kijken wij zo lang
 Tot we zijn helderheid veranderd hebben
 In grauwe plas met het zout van de tranen.

- Of zullen wij onze handen afsnijden
 Wegbijten onze tongen, om op u te lijken
 En de rest van ons leven slijten in mime.
 Wat moeten we doen. Omdat we nog tongen hebben
 Laat ons bedenken meer komende ellende
 Zodat de latere wereld ons kan bewonderen.
- Lucius: Vader, spaar uw tranen, want uw verdriet
 Doet mijn arme zuster harder snikken.
- Marcus: Stil nicht, Titus, droog uw ogen af.
- Titus: Ach Marcus, Marcus, broer, ik weet het toch
 Uw doek drinkt van mijn tranen geen een weg
 Doordrenkt geheel met die van u, arme.
- Lucius: Lavinia, laat me uw wangen drogen.
- Titus: Kijk, Marcus, kijk. Ja, ik versta haar tekens.
 Als ze om te spreken een tong had
 Zou ze tegen haar broer zeggen wat ik u zeg.
 Zijn doek, gedrenkt met zijn eerlijke tranen
 Kan haar treurwangen geen dienst doen.
 Wat een schone harmonie van smart is dit
 Zo ver van hulp verwijderd als het niets van 't paradijs.
- Aaron.**
- Aaron: Titus Andronicus, mijn Heer en Keizer
 Zegt u deze woorden: Als gij van uw zonen houdt
 Dan moeten Marcus, Lucius ofwel, oude Titus
 Gij, of wie dan ook van uw stam
 Zich afhakken een hand en ze sturen
 Naar de keizer, die u als wedergift zal
 sturen allebei uw zonen levend
 En dat zal zijn de boete voor hun schuld.
- Titus: O genadige Keizer. O vriendelijke Aaron.
 Wanneer zong de raaf zoals de leeuwerik
 Het nieuws maakt dat nieuw de zon opgaat.
 Van harte mijn hand voor de keizer. Wilt ge
 Mij helpen, goede Aaron, haar af te hakken.
- Lucius: Stop, vader, deze nobele hand van u
 Waarmee u zoveel vijanden in het stof wierp
 Heeft geen prijs. Ik bied mijn hand aan.
 Meer bloed heeft mijn jeugd dan uw ouderdom
 Het leven van mijn broers spare mijn bloed.
- Marcus: Samen vierhandig hebt gij Rome verdedigd

En hoog gehouden de bloedige oorlogsbijl
 Vernietiging schrijvend in het vijandelijke front.
 Ja, beiden zijt gij toonbeeld van uw roem
 Ledig was mijn hand. Moge zij nu dienen
 Om te kopen mijn twee neven uit de dood.
 Dan heb ik haar gespaard voor een goed doel.

Aaron: Wel, word het eens, kom, wiens hand gaat mee.
 Anders, vrees ik, gaan zij sterven vóór de gratie.

Marcus: Mijn hand gaat mee.

Lucius: Bij de hemel, ze gaat niet mee.

Titus: Sirs, geen ruzie. Zo'n dor kruid als dit
 Verdient, dat men het uitrukt. Daarom: de mijne.

Lucius: Vader, als ik nog geld als uw zoon
 Laat mij bewaren van de dood mijn broers.

Marcus: Bij de naam van onze vader en ons moeder
 Laat mij u tonen de liefde van een broer.

Titus: Dus word het eens. Ik spaar mijn hand.

Lucius: Ik ga en haal de bijl.

Marcus: Maar gebruiken zal ik de bijl.
Marcus, Lucius af. Hand uit het publiek.

Aaron: De neger bedankt voor hulp uit de zaal.
 Toeschouwershanden heeft men nodig voor applaus.

Titus: Kom, Aaron, we zullen ze nu allebei bedriegen.
 Leen mij uw hand ik geef u de mijne.

Aaron: Als dit bedrog heet, wil ik eerlijk zijn
 Bij mijn leven niemand zo bedriegen.
 Op een andere manier bedriegen zal ik u.
 Eer voor de helft het uur vergaat, zult ge dat weten.
Aaron hakt Titus' hand af. Lucius, Marcus.

Titus: Nu geen ruzie meer. Wat moet zijn is gedaan.
 Geef, goede Aaron, de keizer mijn hand.
 Zeg hem, 't is een hand, die hem beschermd heeft
 Tegen duizend gevaren, vraag hem om een graf
 Voor haar, die meer verdiend heeft. Laat haar dat hebben
 Wat betreft mijn zonen, zeg, dat ik ze tel
 Als edelstenen, gekocht voor een prikje
 En toch ook duur, omdat ik wat van mij is kocht.

Aaron: Ik ga, Andronicus. Voor uw hand
 Verwacht uw zonen dra te zien. -
 Hun koppen bedoel ik. Hoe zat maakt mij nu al

Louter het voorproefje van de schurkenstreek.
Laat zotten doen en blanken om genade brullen
Met zwarte ziel zal Aaron ervan smullen.

Aaron af.

Titus: Hier hef ik deze ene hand ten hemel
En buig ter aarde mijn zwakke rest:
Heeft ergens een of andere macht een hart voor tranen
Die roep ik aan. Wat, wilt gij met mij knielen.
Doe dat, mijn hart. Hemel, hoor ons bidden
Of we ademen u met zuchten grauw
En slokken op uw zon zoals een rookwolk
Die het licht verstikt in de omhelzing.

Marcus: Broer, spreek over wat mogelijk is
En laat u niet in zulke dieptes gaan.

Titus: Is niet mijn pijn heel diep en zonder bodem.
Laat mij dan klagen bodemloos als zij.

Marcus: Maar laat de rede toch regeren uw verdriet.

Titus: Was er iets als rede in deze ellende
In grenzen binden kon ik dan mijn pijn:
Zwemt niet de aarde, als de hemel weent
Schuimt niet als 't stormt de zee in de waanzin
Het firmament bedreigend met haar vloed.
En wilt gij dan een reden voor dit oproer:
Ik ben de zee. Hoor hoe haar zuchten waaien.
Zij is de tranenhemel, ik de aarde:
Bewogen door haar zuchten is mijn zee
Aan zondvloed uitgeleverd is mijn aarde
Grondeloos vervloeiend onder het stortbad tranen.
Mijn ingewanden vatten niet mijn pijn
Zoals een zatlap moet ik die eruitkotsen.
Sta mij dat toe. Aan verliezers moet worden toegestaan
Dat hun de maag keert met een bittere tong.

Bode met twee hoofden en een hand.

Bode: Titus Andronicus, slecht betaalt men u
De goede hand, die ge naar de keizer stuurde.
Hier zijn de hoofden van uw edele zonen
Hier uw hand, met hoon teruggestuurd
Uw smart is hun plezier, uw offer hun gelach
Zodat het mij meer pijn doet te denken aan uw pijn
Dan als ik mij mijn vaders dood herinner.

Bode af.

UITWEIDING VAN DE NEGER OVER POLITIEK

UW KEIZER ZEGT 'T WAS DE VERKEERDE HAND
DE ANDERE HAND WAS 'T DIE UW KEIZER WILDE
HOE KAN HIJ VAN UW RECHTER U BEROVEN
DIE ZO VEEL GOEDS DEED VOOR ROME EN VOOR HEM
HOE KUNT GIJ VAN HEM DENKEN DAT HIJ DAT DOET
GE MOET BLIKKEN IN DE SPIEGEL VERMIJDEN
TITUS ANDRONICUS ROME'S NIETMEERVELDHEER
ZODAT GE RECHTS EN LINKS NIET MEER VERWISSELT
UW KEIZER BEDANKT VOOR UW GOEDE HAND
UW KEIZER HEEFT HAAR NIET MEER NODIG UW HAND
DIE GIJ NIET MEER GEBRUIKEN KUNT VOOR ROME
EN TER HERINNERING AAN HET VERLIES
DAT GIJ ERVAREN MOCHT DOOR UW GEBREK
AAN VERSCHULDIGD VERTROUWEN IN UW KEIZER
HOU DE ANDERE HAND ZODAT GE U NIET HANDENLOOS
OMDAT UW DOCHTER U BEVALT MET STOMPEN
VOOR HET BETERE DEEL VAN DE MENSHEID HOUDT
DE DOCHTER TONGELOOS VOOR HAAR KROON
OM DE VOORSPRONG IN TE HALEN RUK U ZELF
DE TONG UIT DIE JAMMERT VOOR GEEN OOR
DE HOOFDEN VAN UW DIERBAREN VAN DE HALS BEVRIJD
OM WIE GIJ OP UW KNIEËN MARCHEERDE IN ROME
MOOGT GIJ STRELEN MET DE AFGEBROKEN HAND
ZODAT WAT DOOD IS OOK PLEZIER HEEFT VAN IETS DOODS
ZEGT UIT DE MOND VAN DE NEGER U UW KEIZER

Titus: Wanneer eindigt deze gruwelijke slaap.

Marcus: Afgelopen met mooipraterij. Sterf, Andronicus.
Ge slaapt niet: hier de hoofden van uw zonen
Hier uw aan oorlog gewende hand, en hier
Verminkt uw dochter, hier verbannen
Uw andere zoon, verdoofd door het schilderij
Een stenen beeld, koud en afgestompt, uw broer, ik.
Nooit meer zal uw smart hij tegenspreken.
Ruk uit uw zilverhaar, met uw tanden
Knaag af de andere hand. Moge dit beeld
Blind maken eindelijk onze arme ogen.

Dit is de tijd van de storm. Waarom zwijgt ge.

Titus lacht.

Ge lacht. Dat is niet wat het uur nodig heeft.

Titus:

Had ik nog een traan om weg te geven.

En trouwens: de kommer is mijn vijand.

Hoe, als hij mijn ogen onderwerpt

En blind maakt met de tol van de tranen

Vind ik het hol, waar de wraak woont.

Deze twee hoofden praten immers tegen mij

En dreigen mij, nooit meer kom ik in genade

Eer niet is terugbetaald dit onheil al

Kontant de strot in van wie het heeft veroorzaakt.

Kom, en laat mij zien, wat mijn werk is.

Gij, volk van jammer, sluit de kring om mij

Zodat ik me kan wenden tot ieder apart

Om te zweren, uw onrecht te rechten.

Dat is mijn eed. Broer, neem een hoofd.

In deze hand wil ik het andere dragen.

Lavinia, gij moet ook meedoen:

Hou, zoetje, mijn hand tussen uw tanden.

Wat u betreft: uit mijn ogen, jongen.

Ge zijt verbannen en hier moogt ge niet blijven.

Vlucht naar de Goten, recruteer een leger

En als ge van me houdt, wat ge zoals ik denk, wel doet

Kus me en vertrek, wij hebben veel te doen.

Lucius:

Vaarwel, Andronicus, mijn edele Vader.

Meer in de rouw leeft geen man in Rome.

Leef, trots Rome, tot Lucius terugkomt.

Meer dan mijn leven laat ik u als pand

Meer houdend van wat ik achterlaat dan van wat ik oogst.

Vaarwel, Lavinia, mijn edele zuster.

O waart ge nog maar, wat ge waart voordien.

Want Lucius leeft niet meer, ook Lavinia niet

Dan in haat en hoop op een dag des oordeels.

Als Lucius leeft, zult gij voor uw wonden

De trotse Saturninus en zijn meesteres

Stof zien vreten onder Rome's zuilen

Zoals eens Tarquinius en zijn koningin.

Mijn weg gaat naar de Goten, naar de macht.

Tel uw dagen, Rome. Ik ben de nacht.

6

DE ZOON VAN DE VELDHEER GAAT IN ZIJN BALLINGSCHAP
EEN BASTAARD VAN ZIJN VADERLAND EEN JOOD
DUBBEL EEN BASTAARD WAAR DE WIND HEM NAARTOE DRIJFT
VIER WEKEN LATER ZAL EEN GOOT HEM
OPRAPEN IN DE STEPPE HALF VERDIERLIJKT
EN RUW IN HET KAMP VOOR DE HOOFDMAN SLEPEN
Een hond of een Romein/
Een Romeinse hond
Hij blaft latijn/
Weldra zal hij gotisch janken
Wie zijt gij/
Lucius Andronicus de zoon/
Van de slachter Zoekt ge een snelle dood
Wij hebben tijd wij wachten op de sneeuw
Die ons naar Rome waait Rome loopt niet weg
De steden staan en de Goten rijden
En geen stad staat op uit onze hoefslag
Bereid u voor op een lange dood/
Ik ben verbannen uit Rome Eerloos mijn vader
Ik zoek vrienden bij Rome's vijanden/
Gij zijt een Romein Spoel hem de hersens
IN DE DAMP VAN DE DRUGS DE TWEEDE GEBOORTE
DE MOEDERSCHOOT IS EEN BUITKUIP
EN UIT DE WAS STIJGT HET NIEUWE BEEST
IN HET HART EEN PAAL DIE ZIJN SLAG DEELT
DE TROUW IS NIET WAAR DE WERELD OM DRAAIT
EN ELKE NIEUWE DAG VERRAADT DE OUDE
DE BESTE VIJAND VAN DE RATTEN IS DE RAT
GIF TEGEN GIF EEN ROMEIN TEGEN ROME
LUCIUS ANDRONICUS GENERAAL VAN DE GOTEN
IN ROME GAAN DE DINGEN HUN GANG
MEN LOOPT IN BURGER HET DAGELIJKS LEVEN VREET EN SCHIJT
ROME LEEFT EN LACHT PLANT ZICH VOORT ONDER DE BIJL
TITUS ANDRONICUS VERSCHEURT ZIJN VACHT
MET TANDEN LINKERPOOT RECHTERSTOMP
HET UNIFORM VAN DE VELDHEER HEEFT HET KOUD IN HET HEMD
GEGESELDOOR DE REGEN DIE NAAR BOVEN VALT

BEDELAARS EN HONDEN DELEN DE FLARDEN
ROME HERADEMT Hij bloedt de vampier
DE VELDHEER BOUWT ZIJN FAMILIE OM
TOT VECHTMACHINE VOOR DE BURGEROORLOG
ALS HANDGRANATEN WERPT HIJ ZIJN KINDEREN
WONDEN ZIJN WAPENS ELKE STOMP EEN ZEGE
HET GEVECHT WORDT IN DE WOLKEN UITGEVOCHTEN
EN MET HET ARSENAAL VAN DE BIBLIOTHEKEN
WIE GEEN HANDEN HEEFT LEEST MET DE TANDEN
GEEN WOORD DAT DE AVOND NIET BLOEDIG KLEURT
DE VELDHEER VAN ROME OEFENT ZICH IN 'T VLIEGENSLACHTEN
DE WAANZIN ESCALEERT TOT OORLOG VAN DE STERREN
Ik wil van de hemel een bloedblaar maken.

7

Titus, Marcus, Lavinia, knaap.

Titus: Zo, zo. Zet u. En zie dat ge niet meer eet
Dan juist genoeg om de kracht in ons in stand te houden
Om te wreken deze bittere pijn van ons.
Marcus, maak die knoop los, die voor u
Het leed gebonden heeft. Uw nicht hier
En ik zijn arme schepsels: drie
Handen te weinig. Wij kunnen niet zoals gij
Armen gekruist, tegen onze borst drukken ons
Tienvoudig verdriet. Deze verweesde linker
Is over, om te regeren mijn borst.
Die, wanneer mijn hart, van ellende helemaal gek
Dreunt in de holle kerker van mijn vlees
Ik neersla zo.
Gij landschap van ellende, die in tekens spreekt
Kunt het, als uw hart wild tekeer gaat, niet bedwingen
En uw borsten slaan, tot het zwijgt.
Verwond het met uw zuchten, meisje
En maak het dood met kreunen, of neem
Een mesje tussen uw tanden
En graaf een gat vlak boven uw hart
Zodat al het afval van uw arme ogen
In die kuil vloeit en verdrinkt het zotteke
Dat jammert, in tranen met het zout der zee.

Marcus: Wat, broer. Leer haar niet de hand te slaan zo
Gewelddadig aan haar tere leven zelf.

Titus: Hoe Wat. Heeft de kommer u afgestompt?
Nee, Marcus, broer, de waanzin is geheel van mij.
Hoe moet zij de hand slaan aan haar leven.
En welke hand. Wat praat gij over handen.
Zo zou Aeneas twee keer moeten jammeren
Hoe Troje brandde en hij ging in de ellende.
Niet het woord hanteren en praten over handen
Totdat wij niet meer weten dat wij geen handen hebben.
Ah hoe de koorts mijn praten kruist
Alsof wij onze handen zouden kunnen vergeten
Als Marcus maar het woord niet uitspreekt: handen.
Laten we toetasten. Kom. Eet dit, lief meisje.
Is er geen drinken hier. Hoor, Marcus, wat ze zegt.
Ik vertaal haar foltertekens:
Ze zegt, ze drinkt geen andere drank dan tranen
Met pijn gebrouwen, op haar wangen geserveerd.
Sprakeloze klaagster, ik leer hoe u te lezen
Tot uw zwijgen tot mij spreekt als
Tot bedelmonniken hun litanieën.
Ge moogt niet zuchten noch uw stompen
Ten hemel heffen, wenken, knikken, knielen
Of enig teken geven, zonder dat
Ik mij daaruit vorm een alfabet
En leer met stomme oefening hoe u te verstaan.

Knaap: Grootva, laat uw bitter lamenteren.
Maak blij mijn tante met een sprookje.

Titus: Zwijg, tere spruit, uit tranen gemaakt.
En tranen zullen spoedig uw leven wegdooien.
Waar slaat gij naar, Marcus, met uw mes.

Marcus: Naar wat ik doodsloeg, heer: een vlieg.

Titus: Schaam u nu dan, moordenaar, ge sloeg mijn hart dood.
Met wreedheid zijn gemest mijn ogen.
De daad des doods, de onschuld aangedaan
Past bij mijn broer niet, ik ben Titus
Andronicus, die teveel dood gezien heeft
De onschuld aangedaan. Uit mijn ogen.
Een moordenaar is geen omgang, heer, voor mij.

Marcus: Ik sloeg alleen maar dood een vlieg, broer.

Titus: Alleen maar. Wat, als deze vlieg een vader
 En een moeder had. Hoe liet ze
 De gouden vleugels fladderen in de treurvlucht.
 Arme onschuldige vlieg.
 Dat vliegt naar hier, om met zijn klein gezoem
 Ons blij te maken, en gij slaat ze dood.

Marcus: Vergeef me, ze was zwart, zoals de neger
 Van de keizerin. Daarom sloeg ik haar dood.

Titus: Vergeef me dat ik u heb uitgescholden.
 Ge hebt gedaan een barmhartige daad.
 Geef me uw mes. Ik wil ze in stukken hakken.
 Alleen maar een vlieg, dat is alleen maar een neger.
 Want ze is zwart, zoals een neger. Laat ons
 Nog meer vliegen slachten, broer, meer, meer, meer
 Hun handen afhakken en hun tongen
 Eruit snijden. Zo diep zijn we niet gezonken
 Dat we niet meer slachten kunnen een vlieg
 Of een vlieg of duizend of twee
 Tesamen, zeg. Die zwart zijn als een neger.
 Dat is voor u. Dat is voor Tamora.

Marcus: De arme. Zo verstrikt in zijn gram
 Dat hij de schaduw slaat en niet het lichaam.

Knaap: De tante. Grootva, help, ze zit mij achterna.

Marcus: Lucius, blijf staan. Waarom de tante vrezen.
 Ze houdt te veel van u om u pijn te doen.

Knaap: Van mij houden. Ja, toen mijn vader nog in Rome was.

Marcus: Wat wil ze zeggen.

Titus: Iets wil ze zeggen.

Marcus: Blijf, Lucius, niet bang zijn. Herinner u
 Hoe met niet minder liefde dan Cornelia
 Moeder van de Gracchen, aan haar zonen, zij
 De tante, aan u gedichten voorlas en
 Van de grote Cicero DE KUNST VAN DE REDEVOERING

Knaap: Ja, en hoe Hecabe van Troje helemaal
 Gek van pijn was, en dat maakt mij bang.

Titus: Lavinia. Marcus, doe de knaap weg kijken.
 Wat doet ge met uw stompen. Stout meisje.
 Wie heeft u zo'n brutaal schouwspel geleerd.
 Hebt ge de schaamte verloren met uw handen.
 En beter zonder hand dan zonder schaamte.

Wat nu, Marcus, wat wil zij met die boeken.
 Er is een boek, dat zij wil lezen.
 Wat is het, meisje, knaap, sla het voor haar open.
 Lees wat ge wilt, als het maar uw pijn
 Verdooft. En mag de hemel ons onthullen
 snel de verdoemde dader dezer daad.
 Waarom slaat ze de lucht met allebei haar armen.

Marcus: Ik denk, ze zegt, daar was er meer dan één
 Bezig met haar. Ja, daar was er meer dan één.
 Of ze roept de hemel aan om wraak.

Titus: Lucius, wat is dat voor een boek, waar ze zo aan rukt.

Knaap: Ovidius, Grootva, de METAMORFOSEN.
 Mijn moeder gaf het me.

Marcus: Uit liefde voor de afgestorvene
 Misschien heeft ze het uit de rest gepeuterd.

Titus: Wees stil. Hoe vlijtig ze de bladzijden omslaat.
 Help haar. Wat wil ze vinden. Zal ik lezen, Lavinia.
 Dat is de treumare van Philomela
 Die gaat over het verraad van Tereus en
 Over haar verkrachting. En verkrachting, vrees ik, was
 De wortel van uw euvel.

Marcus: Kijk, broer, kijk.
 Hoe met de tanden zij citeert de pagina's.

Titus: Lavinia, meisje zoet, heeft men u dan
 Gebruikt als Philomela, met geweld
 In woeste meelijloze wouden ruw.
 Kijk, kijk.
 Ja, zo een plek is daar, waar onze jacht was -
 O hadden we daar nooit gejaagd, en nooit -
 Geheel naar het patroon, dat de dichter voorschrijft
 Gemaakt door de natuur voor moord en verkrachting.

Marcus: Waarom zou natuur zo'n woud bouwen
 Hadden niet de goden plezier in tragedies.

Titus: Geef tekens, meisje zoet, wij zijn uw vrienden:
 Hoe heet hij, de Romein, die waagde deze daad.
 Of heeft Saturninus zelf u besprongen
 In navolging van Tarquinius, die eens het leger
 Verliet, om te zwelgen in Lucretia's bed.

Marcus: Zit, lieve nicht, broer, kom bij me zitten.
 Apollo, Pallas, Jupiter, Mercurius

Moeten mij verlichten, zodat dit verraad
 Ik onthul. Broer, kijk hier, kijk hier, Lavinia:
 De zandplek hier is effen. Schrijf als ge kunt
 Mij na. Ik schrijf mijn naam, ziet ge
 Zonder de hulp van een of andere hand.
 Vervloekt de geest, die zoveel kunst ons opdrong.
 Schrijf, goede nicht, en breng nu aan het licht
 Wat God wil bloot gesteld zien voor de wraak.
 En moge de hemel voor u de pen leiden
 Om in de grond te schrijven uw pijn
 Zodat wij de daders kennen en de waarheid.
 O, lees Gij, broer, wat ze geschreven heeft.
 Titus: Stuprum. Chiron. Demetrius.
 Marcus: Wat, wat. De geile zonen van Tamora
 Hebben de zwarte bloeddaad uitgevoerd.
 Titus: Zijt gij zo langzaam, heer van de grote hemel
 Om te horen en te zien die misdaden.
 Marcus: Blijf rustig, lieve broeder. Goed weet ik
 Het schrift op deze aarde zegt genoeg
 Om in het zachtst gemoed te planten oproer
 En kinderen te bewapenen met protest.
 Kniel met mij neder, Titus, Lavinia, kniel.
 Kniel, zoete knaap, gij hoop van de Romeinse Hector.
 En zweert met mij, zoals met de gepijnigde gade
 En vader van de onteerde kuise dame
 Zwoer Junius Brutus na Lucretia's verkrachting
 Dat wij bereiden willen na beste raad
 Dodelijke wraak voor de verdorven Goten
 En zien hun bloed, ofwel in schande sterven.
 Titus: Dat is wel zeker nu. Wist ge maar hoe.
 Jaagt gij het berenbroed, gij maakt de oude wakker
 En krijgt ze lucht van u, pas op. De leeuw
 Waarmee ze in de ruglighouding speelt
 Die likt haar vel, gewiegd door haar twee borsten
 En als hij inslaapt, doet zij, wat ze wil.
 Blijf af, Marcus. Gij zijt een jonge jager.
 Ga voor ons halen een metalen plaat
 En schrijf er met een stalen pen de namen in
 En berg ze op. De wind uit het noorden zal
 Wegblazen dit zand zoals het papier

Waarop Sibylle haar vonnis schreef
 En waar blijft onze leer. Knaapje, wat zegt gij.

Knaap: Ik zeg, Mylord, was ik een man, in 't bed
 Zelfs van hun moeder zouden ze niet veilig zijn
 De laffe slaven, die lopen in 't Romeinse juk.

Marcus: Ja, uit u spreekt uw vader, die al zo dikwijls
 Deed zoals gij spreekt, zonder dank voor Rome.

Knaap: En nonkel, zolang ik leef wil ik dat ook doen.

Titus: Kom, ga met mij in mijn wapenkamer.
 Lucius, ik zal u bewapenen. En
 De zonen van deze keizerin dan zult ge
 Geschenken brengen, die ik ze toebedenk.

Knaap: Jawel, mijn dolk in hun borst, grootva.

Titus: Niet zo. Ik laat u zien een andere weg.
 Lavinia, kom. Marcus, pas op mijn huis.
 Lucius en ik geven het hof een schouwspel.

Titus, Lavinia, knaap af.

Marcus: Hemelen, gij hoort het gejammer der rechtvaardige
 En gij verroert niet en hebt geen woord voor hem.
 Marcus, begeleid hem in zijn waanzin.
 Meer littekens draagt zijn hart van kommer dan
 Vijandelijke kerven zijn stuk gehouwen schild.
 En blijft binnen de wet en neemt geen wraak.
 Gij hemel, leen uw bliksem aan de goede zaak.

8

Aaron, Chiron, Demetrius, knaap.

Chiron: Demetrius, de zoon van Lucius hier
 Heeft een boodschap ons te melden.

Aaron: Getikte boodschap van de getikte oude.

Knaap: Gij heren, met alle nederigheid, die ik verschuldigd ben
 Groet ik Uwe Genaden van Andronicus.
 En roep Rome's goden aan, U af te schaffen.

Demetrius: Dank, lieve Lucius. Wat is uw nieuwigheid.

Knaap: Dat gij ontcijferd zijt, dat is de nieuwigheid
 Als vrouwverkrachters. Als het u behaagt:
 Met goede reden stuurt mijn grootva u
 De beste stukken uit zijn wapenarsenaal
 Aanbiedend uwe achtenswaardige jeugd

De hoop van Rome, want dat moest ik zeggen
En zo zeg ik het, en presenteer u zijn
Geschenk, zodat als gij het nodig hebt, en dat zal niet lang duren
Gij goed bewapend zijt en goed voorzien.
En zo verlaat ik u, twee bloedige schurken.

Knaap af.

- Demetrius: Wapens. Dat noem ik een brave vijand.
Op de verpakking staat iets geschreven.
Laat zien. He, wat is dat.
- Chiron: Vliegenkadavers.
Aaron heeft gelijk, die oude is getikt.
- Demetrius: Met zijn hand heeft hij zijn kop verloren.
- Aaron: Pardon, gij heren, de boodschap betreft mij.
De zwarte vliegen voor de zwarte man.
We weten wat we aan elkander hebben
Rome's grote veldheer en de Meester van de Vliegen.
- Chiron: Wat staat er op 't papier.
- Demetrius: Een liefdesavontuur
Van Tereus en Philomela. Hoort
Hoe hij van haar houdt: Van 't schip weg sleept hij haar
In een donker bos, sluit haar daar op
In een herdershut en stilt zijn
Verlangen, doof voor haar geschreeuw. Was dat
Niet liefde. Hoort, hoe hij haar stom gemaakt heeft.
Wanneer ze om haar vader jankt en uitschreeuwt
Wat Tereus haar heeft aangedaan en roept de hemel
Tot getuige, in de waan dat die bewoond zou zijn:
Schaamt gij u niet, zegt hij, uw ongeluk publiek
Te maken, grijpt haar bij de haren, wringt
Haar armen op de rug en boeit
Met flarden van haar klederen haar handen
Doch zij verweert zich niet, maar gehoorzaam
Met hoop op de dood buigt zij haar nek
Onder zijn zwaard, ben ik uw moordenaar, zegt hij
Trekt aan haar haar haar kop naar achter
Grijpt in de mond, die hij voordien gekust heeft
Pakt haar tong vast, snijdt ze eruit
De wortel trilt, en sidderend lalt op de grond
Waarop zij bloed spuwt, een ogenblik lang
Zoals de slangestaart die zoekt het lijf

Waarvan een goede snede hem gescheiden heeft
 In eenzaamheid het werktuig van haar kreten.
 Ook wordt verteld, dat hij aan zijn slachtoffer
 Plezier beleefde nog een keer en nog een keer.
 Heeft men iets dergelijks ooit gehoord in Rome.
 Een prikkelend geschenk van ouwe Titus.

Chiron: Dat is een stuk Ovidius. Ik ken het goed.
 Ik huilde op de schoolbank er al om.
 En deze Tereus was niet erg snugger:
 Hij liet haar de handen, om hem te verraden.

Demetrius: En om te spijzen in pasteitjes dan diens zoon.

Aaron: Ja, anderen zijn slimmer, hoort men zeggen.
 Een ezel zijn, dat is een goede zaak.
 In de beet van de tijger stemt hij nog steeds ja.
 Een stuk Ovidius. Een prikkelend geschenk.
 De grap smaakt bloedig. Onze keizerin
 Was zij goed te been, zou wel applaudisseren
 Voor het blijspel, dat Andronicus voor ons opvoert.
 Maar mijn Tamora is aan het werk
 Om voort te planten haar lieve keizer.
 Wel, jonge heren, heeft niet een geluksster ons
 Naar Rome geleid, vreemden, en meer dan dat
 Gevangenen, en op zo'n hoge toppen.
 Het deed mij goed, dat vóór het Capitool
 Een Romeinse veldheer de neger zijn hand gaf.

Demetrius: En ons, wat hem meer dierbaar was, zijn dochter.

Aaron: Had hij geen redenen, Prins Demetrius.
 Hebt gij niet zijn dochter goed behandeld.

Demetrius: Ik wou, dat wij duizend Roomse dames hadden
 Gesteld als zij, om te dienen onze lust
 Op rij.

Chiron: Een vrome wens naar mijn hart.

Aaron: Het amen van uw moeder ontbreekt nog.

Chiron: Ze gaf het ons voor twintigduizend dames.

Demetrius: Kom, laat ons nu tot alle goden bidden
 Voor onze lieve moeder in de weeën.

Aaron: Ons helpen goden niet. Bidt tot de duivel.

Trompetten.

Demetrius: Waarom beval de keizer die trompetten.

Chiron: Voor de jubel, dat de keizer een zoon heeft.

Voedster met zwart kind.

- Demetrius: Stil, wie komt hier.
- Voedster: God geve u goeie morgen.
En, heren, hebt gij Aaron gezien, de moor.
- Aaron: Meer of minder moor, afhankelijk van het licht.
En hier is Aaron, en wat nu met Aaron.
- Voedster: O lieve Aaron, het is met ons allen gedaan.
Help nu of het onheil overkomt u.
- Aaron: Mens, wat een kattengejank geeft gij ten beste.
Wat sleept ge daar mee, in uw arm gewikkeld.
- Voedster: Wat ik graag voor de blik des hemels zou verstoppen
De schande van de keizerin, de smaad van Rome.
Ze is verlost, Lords, ze is verlost.
- Aaron: Van welk kwaad.
- Voedster: Van het kraambekwaad.
- Aaron: God geve haar rust.
Wat heeft hij haar nagelaten.
- Voedster: Een duivel.
- Aaron: Wel, dan is zij de mama van de duivel: een gelukkige worp.
- Voedster: Een triestige en zwarte ongeluksworp.
Hier is de blaag, walgelijk als een pad
Tussen de witgeboortes van ons leefklimaat.
De keizerin stuurt hem naar u, uw stempel en
Uw zegel, en verzoekt u, hem te dopen
Moor, met de punt van uw dolk.
- Aaron: Bek dicht
Hoer. Is zwart de zwakkere tint. He
Mijn dikbuik. Een prachtige bloem zijt gij.
- Demetrius: Smeerlap, wat hebt gij gedaan.
- Aaron: Wat gij niet ongedaan maakt.
- Chiron: Ja, het is door u met haar gedaan, smeerlap, met onze moeder.
- Aaron: Ik heb het wel met haar gedaan, smeerlap, met uw moeder.
- Demetrius: En daardoor, Hellehond, is het met haar gedaan.
Vervloekt haar geilheid, haar walgelijke keuze
Verdoemd het broed van zo'n zwart creatuur.
- Chiron: Het mag niet leven.
- Aaron: Het mag niet sterven.
- Voedster: Aaron, het moet. De moeder wil het zo.
- Aaron: Wel, moet het, zuster. Dan mag geen man dan ik
De beulsdienst doen aan mijn vlees en bloed.

Demetrius: Dikkopje kom, ik spies u aan mijn zwaard.
Voedster, geef hier en plant hem op de punt.

Aaron: Eerder ploegt dit mes uw gedarmte.
Gij slachters. Wilt gij uw broertje doden.
Wel, bij het kaarslicht van de Romeinse hemel
Dat flakkerend scheen, toen ik het knaapje maakte
Hier op de punt van mijn mes sterft
Wie aanraakt mijn eerstgeboren erfgenaam.
Ik zeg u, jongelingen, niet Enceladus
Met zijn bende uit het gebroed van de reuzen
Of Alcides, of de krijgsgod zelve
Rukt uit mijn handen deze buit.
Rooskleurige halfhartige knapen
Witgekalkte muren, biertentuithangborden.
Koolzwart is meer dan elke andere kleur
En aan geen andere kleur ondergeschikt
Want al het water van alle oceanen
Wast niet de zwaan de zwarte voeten wit
Al spoelt hij ze ook elk uur in de vloed.
En zeg de keizerin, ik ben op de leeftijd
Om wat van mij is te behouden. Of ze 't vergeeft of niet.

Demetrius: Verraad gij zo de meesteres van uw bed.

Aaron: Mijn bed is mijn meesteres. Dit ben ik:
Beeltenis van mijn jeugd, dat ik verkies
Boven de hele wereld, en tegen heel de wereld
Wil ik het beschermen, ook als gij bij tientallen
In rook opgaat of tot stof vergaat Rome.

Demetrius: Dat ding geeft onze moeder eeuwige schande.

Chiron: Rome braakt haar uit voor die misgeboorte.

Voedster: In zijn woede laat de keizer haar doden.

Chiron: Ik word rood van schaamte, als ik aan die schande denk.

Aaron: Dat is het privilege van de blanke schoonheid
De kleur van het verraad, dat schaamrood blootlegt
Wat voor geheim ge in uw hart draagt.
Het petieterig ding is van een ander materiaal:
Kijk, hoe de zwarte clown tegen de vader lacht
Als wou hij zeggen: Ouwe, ik ben van u.
Hij is uw broeder, Lords, en welgevoed
Door hetzelfde bloed, dat u ter wereld hielp.
En uit de buik, die u gevangen hield

Werd hij verlost, kwam hij aan 't licht.
 Hij is uw broer, uw moeder weet het
 Schoon zijn gezicht ook draagt mijn stempel.

Voedster: Aaron, wat zeg ik nu tegen de keizerin.

Demetrius: Span uw hersens aan, Aaron, wat valt er te doen.
 Wij zullen allen volgen uw advies.
 Uw kind zal veilig zijn, als wij het ook zijn.

Aaron: Laten we gaan zitten en verzamelen onze wijsheid.
 Mijn zoon en ik, wij houden ons op afstand
 Opdat gij niet afgeeft en zijn zwart rood wordt:
 Blijf weg. Klets nu maar over veiligheid zoveel ge wilt.

Demetrius: Hoeveel vrouwen zagen dit kind van hem.

Aaron: Zo, dat is braaf, heren. Als wij in 't verbond zijn
 Ben ik een lam. Maar als de moor geprikkeld wordt
 Is de leeuwin der gebergten een huisdier
 De oceaan een plas vergeleken met Aaron.
 En zeg het nu: hoevelen hebben het kind gezien.

Voedster: Cornelia de vroedvrouw, en ikzelf
 En niemand anders dan de moeder.

Aaron: De keizerin, de vroedvrouw, gij zelf.
 Twee leren zwijgen, als de derde ontbreekt.
 Vrouw, kunt gij tellen.

Voedster: Een. Twee. Drie.

Aaron: Nu ga
 Naar de keizerin. Zeg haar, dit zei ik:
Steekt haar dood.
 Kwiek Kwiek.
 Zo schreeuwt een varken aan het spit.

Demetrius: Wat is dat, Aaron. Waarom hebt gij dat gedaan.

Aaron: Prinselijke Hoogheid, dat is politiek.
 Moest zij leven, ons schuldbewijs.
 Als een langtongig kwebbelend gerucht.
 En hoort nu mijn plan: niet ver van hier
 Woont iemand, die mijn landgenoot is, een ezel.
 Juist gisteren nacht kwam zijn vrouw in 't kraambed.
 Zijn kind gelijkt haar en is zo wit als gij.
 Ga het pakken en geef de moeder goud
 Zeg hem en haar de toedracht, en hoe
 Daardoor hun kind tot hoge rang opstijgt
 En aanzien zal worden voor de erfgenaam van de keizer

En de plaats innemen zal van die van mij
Om de storm te dempen, die aan 't hof nu wervelt.
Het kind van de ezel zal wel een ezel zijn
De keizer is het ook en zal er niets van merken
Maar het vertroetelen, als had hij 't zelf geplant.
Hooft, Lords. Gij ziet, ik gaf haar medicijn
En nu moet gij voor de begrafenis zorgen.
Het veld is hier vlakbij, en gij krachtig van bouw.
Is dit gedaan, verlies geen tijd
En stuur direct de vroedvrouw naar mij.
Ze zal de voedster hier gezelschap houden.
Dan mag de vrouwenpraat zijn gang gaan.

Chiron: Aaron, ik zie, de lucht zelfs vertrouwt gij geen
Geheim toe.

Demetrius: Gij zijt bezorgd om Tamora.
Daarvoor is ze u verplicht en wij zijn het.

Demetrius, Chiron af.

Aaron: Nu naar de Goten, snel in zwaluwvlucht
Om daar te bergen de schat in mijn armen
Vrienden van de keizerin heimelijk te groeten.
Diklippige slaaf, kom, ik draag u weg
Want gij zijt het, die hier de deining maakt.
Bessen en wortels eten leer ik u
Melkwei en room, en aan de geit zuigen
In grotten wonen. Zo wil ik u grootbrengen
Zodat ge een soldaat wordt en een veldheer.

9

Titus, Marcus, knaap, Publius, Caius en anderen met bogen. Titus draagt pijlen met brieven.

Titus: Kom, Marcus, kom. Neven, dat is de weg.
Sir Knaap, toont U mij Uw schietkunst:
Span uw boog ten einde, dan treft uw pijl.
Terras Astraea reliquit. Verlaten
Heeft ons de godin der gerechtigheid.
Ze is gegaan, Marcus, en gevlucht.
Sirs, aan uw instrumenten. Gij
Doorgrond de oceanen. Werp uw netten.
Misschien vangt ge haar met wat geluk in zee.

Toch vrees ik, daar is Gerechtigheid
Zo min als op het land. Maar probeer het.
En gij met houwelen en met spaden graaf
En boor u naar het middelpunt der aarde.
Daar, als ge komt in de regio van Pluto
Ik smeed u, geef hem dit verzoekschrift.
Zeg hem, 't is om gerechtigheid en hulp
En komt van mij, de oude Andronicus
Door verdriet geteisterd in het ondankbare Rome.
Ah Rome. Ja, ja, ik bracht u in ellende
Toen ik de stemmen van uw volk toeweest
Aan hem, die mij nu tegemoet treedt als tiran.
Ga aan het werk, en pas op, dat ge
Geen oorlogsschip onbezocht passeren laat.
Deze verlopen keizer heeft haar misschien
Onderdek in de ketens laten slaan
En stuurt haar weg. Zoek in de huizen van plezier
Misschien heeft hij haar tot hoer gemaakt.
En woel de graven open met uw spade gij
Zodat wij zeker zijn, ze is dood
En fluiten ons lied op haar knoken:
Gerechtigheid.

Marcus: Publius, doet het geen pijn
In waanzin zo te zien hem, uw nonkel.

Publius: En daarom juist, Lords, is het onze plicht
Op hem te letten dag en nacht met zorg
En zijn luimen vriendelijk te bedienen
Tot hem de tijd geneest.

Marcus: Tijd. Tijd. Zijn pijn, zoon
Is voorbij andere genezing dan door ijzer
Ga naar de Goten. Een wrekende oorlog
Moet over Rome komen voor deze ondank
En over de verrader, Saturninus.

Titus: Wel, Publius, wel, mijn dapperen
Hebt gij haar opgespoord, onze dame.

Publius: Nee, grote Lord, maar Pluto laat U zeggen
Als U de Wraak wenst uit zijn hel
Ze staat tot Uw beschikking. Onze dame
Helaas, Gerechtigheid, is zeer druk bezig
Met Zeus in de hemel, meent hij, of waar dan ook

Zodat U geduld moet oefenen.

Titus: Mij afschepen met uitstel betekent mij krenken.
 Nu duik ik in het meer, dat brandt beneden
 En sleur haar bij de voeten uit de vlam.
 Ach Marcus, wij zijn struikgewas, geen ceders
 De knoken der Cyclopen zijn niet die van ons.
 Wij staan stijf van ijzer, staal tot aan de nek
 Toch dragen wij meer onrecht, Marcus, dan
 Een Romein kan harden. Als Gerechtigheid
 Niet op aarde woont noch in de hel
 Gaan wij de hemel te lijf gaan om de goden
 Zo ver te krijgen, dat ze ons de dame uitlenen
 Voor onze oorlog. Kom nu, bewapent u.
 Wij gaan gaten in de hemel schieten.
 Gij zijt een goede boogschutter, Marcus.
 Voor Jupiter uw pijl. Die voor Apollo.
 Voor Mars, dat is mijn pijl. Hier, knaap, voor
 Pallas Athene. Die is voor Mercurius.
 Hier, Caius, voor Saturnus. Niet te verwarren
 Met Saturninus: men schiet niet naar de wind.
 Ik hoop, dat ik geen god vergeten ben.
 Titus heeft veel te denken. Schiet en tref.
 En zorg dat ge goed in dekking staat
 Als Gerechtigheid uit de hemel valt
 Of een god geeft ons de eer of
 De hemel dondert neer op Rome en op Saturninus.
 Ah ik vergat. Laat ons van kleur wisselen
 Zodat wij als Romeinen herkenbaar zijn voor de goden
 Want zwart is wit en wit is zwart in Rome.
 Wel, zijt gij Romeinen. Wissel van kleur.
Titus schminkt zich zwart. De anderen na hem.
 Nu ken ik u. Nu zijt gij Romeinen. Schiet.

Marcus: In de paleistuin, Lords. Op zijn minst zullen
 Onze pijlen kietelen de trots van de keizer.

Titus: Schiet, Romeinen, schiet. Een goede cue, Lucius.
 Precies de maagd getroffen in de schoot.

Marcus: Ik mikte een mijl achter de maan, Sir.
 Meneer Jupiter heeft Uw brief ontvangen.

Titus: Ha, Publius, wat hebt ge gedaan. Kijk nu.
 Ge hebt de stier de horens van de kop geschoten.

Marcus: Dat was de grap, Lord. De pijl van Publius maakte
De stier geil, die stootte de ram, en
De horens vielen recht in de tuin van het paleis
En daar, wie passen ze beter dan de keizer.
Die draagt ze nu.

Titus: God geve hem plezier ermee.
Clown met dode vogel.
Boodschap, boodschap van de hemel. Marcus, de post.
Wel, wat voor nieuws. Waar zijn de brieven.
Zal ik haar hebben, de Gerechtigheid.
Wat zegt hij, Jupiter, die boven aan de teugels trekt.

Clown: Die boven aan de teugels hangt. Ze hebben hem er juist terug afgehaald,
Sir. Opgehangen wordt er pas volgende week. Negers in Rome,
zo ver is het gekomen.

Titus: Wat Jupiter gezegd heeft, vraag ik u.

Clown: Jupiler? Wie is dat? Neem me niet kwalijk, Meneer Neger: Uw bestek is
roestig, ik eet me liever zelf.

Titus: Hoezo, stommerik, zijt gij de koerier niet?

Clown: Nee, Sir, ik kan U niet cureren.

Titus: Hoezo, komt gij uit de hemel niet

Clown: Ik kom uit mijn vaders piet.
Ik was op weg naar het gerechtshof met mijn vogel, die was bedoeld als
omkoping, de rechter heeft iets met vogelen, een geding tussen mijn
nonkel en iemand van het hof.

Marcus: Wel, Sir, dat past op Uw geding met het hof.
Laat hem zijn vogel naar de keizer brengen als uw smeermiddel.
Lord Saturninus verzamelt dode dingen.

Titus: Zeg mij, kunt gij de keizer voordragen een geval met enige stijfheid.

Clown: Nee, Sir, eerlijk, aan stijfheid heb ik mij in mijn leven nooit bezondigd.

Titus: Kom hier, kerel. En geen grappen meer.
Geef uw vogel maar aan de keizer en
Door mij krijgt ge van zijn hand gerechtigheid.
Hier is geld voor onderweg. Geef mij het schrijfgerief.
Kerel, kunt gij een verzoekschrift overhandigen met
Stijfheid.

Clown: Ja, Sir.

Titus: Dan is dat hier een verzoekschrift voor u.
En als ge bij hem terecht komt, op het eerste gezicht moet ge knielen, dan
zijn voeten likken, dan uw vogel afleveren en dan uw hand uitsteken voor

uw beloning. Ik zal in de buurt zijn, Sir, ik heb niets om handen. Zorg dat U het netjes doet.

Clown: Ik ben verzekerd, Sir. Laat mij maar doen.

Titus: Hebt ge een mes. Kom, laat het mij zien.
Hier, Marcus, wikkel dit in ons verzoekschrift
Zodat het ook ter harte gaat de keizer.
Als gij het afgeleverd hebt bij het hof
Klop dan aan mijn poort en zeg mij, wat hij zegt.

Clown: God zij met U, Sir, tot ik wederkeer.

Titus: Ik ben het mes dat de hemel slacht.
De hemel is vol bloed. Weldra zal het sneeuwen.

10

ANATOMIE TITUS ANDRONICUS

UITWEIDING OVER DE MISDAADROMAN

WAT VOERT HIJ UIT DE GEPENSIONEERDE GENERAAL

IN ZIJN KELDER HEIMELIJK IN DE NACHT

BIJ SPINNEN EN GEWORMTE IN HET SCHIJNSEL VAN DE FAKKELS

SPEELT ZIJN VELDSLAGEN NA PROEFT ZIJN OVERWINNINGEN

KOKHALST VAN DE NASMAAK VAN DE NEDERLAGEN

HERKAUWT ZIJN DODEN TELT NA DE LITTEKENS

WAT EEN LAWAAI VAN BIJLEN EN VAN MESSEN

DE ROMEIN LEERT HET ALFABET VAN DE NEGER

LEERT DOOR VERLIES TWEE HOOFDEN VAN HET LIJF BEROOFD

DRIE HANDEN AFHANDIG GEMAAKT EEN TONG

ROT ZWIJGEND WIEWEETWAAR IN HET BOS VAN ROME

HIJ HEEFT RESERVES ROME IS ZIJN VLEESBANK

ZOALS VOOR DE OORLOG VAN DE KEIZER NU VOOR DIE VAN HEM

BIJ NACHTUNDNEBEL GRIJPEN ZIJN WOLVEN

HET NAGESLACHT VOOR HET KERKHOF VAN ZIJN HART

IN CATACOMBEN DOOR DE STRONT VAN ROME

BEKIJD DOOR DE CONCURRENTIE VAN DE RATTEN

GAAT HET TRANSPORT DE VELDHEER MET DE HANDBIJL

BESTUDEERT MET IJVER DE SAMENHANG

DER DELEN KOKEN SPIEREN EN WEEFSEL

WAARUIT HET BEEST BESTAAT

DAT HEM GEDIEND HEEFT IN ZO VELE VELDSLAGEN

ALS ROOD TAPIJT OP HET PAD VAN DE ROEM

WOELT IN HET LABYRINT VAN DE INGEWANDEN

DE ZETEL VAN DE ZIEL MET HET MES ZOEKEND
Wat huist in ons dat hoert liegt rooft en moordt
DOMPELT ZIJN ARMSTOMP IN DE OPEN LIJVEN
EN SCHRIJFT MET BLOED DE REKENING OP DE MUUR
Twee hoofden handen drie plus een tong
Gebroken harten vijf, de doden niet
Geteld, leven in schande en ballingschap
Waar is de sleutel die de afgrond opent
Had ik Natuur op mijn martelplank
Zolang het gras groeit staat de rekening open
HET IJZER BREEKT DE SLAAP DER DODEN NIET
MISSCHIEN ZAL VUUR HUN TONGEN LOS MAKEN
DE VELDHEER NEEMT DE ASSE ONDER HANDEN
VERHOORT DE KNOKEN ZEEFT HET KNOKENMEEL
VANUIT HUN WEBBEN KIJKEN DE SPINNEN TOE
EEN BEETJE DANSEND OP DE DEINING
WAARMEE DE STAD HET LAWAAI VAN DE HIGHWAYS VOORTPLANT
SOMS IN DANSPAS EEN Vlieg PLUKKEND
Ik ben uw keizer Wraak mijn bruid
TITUS ANDRONICUS DE VELDSLAGEN-LEIDER
TUSSEN HET PUIN VAN ZIJN ANATOMIE
DROOMT ZIJN KINDERDROOM OVER ZIJN DAME
Gerechtigheid ALS HIJ ZIJN OGEN SLUIT
KAN HIJ HAAR BORSTEN MET ZIJN HANDEN GRIJPEN
Gerechtigheid EN HAAR GOUDEN SCHAAMTE
Gerechtigheid EN Wraak ALS EEN ECHO
FLUISTERT DE ASSE ZINGT HET KNOKENMEEL
EN BOVEN DOOR HET ROMEINSE EIGENHUIS
GEJAAGD DOOR DE VOLLE MAAN SPOOKT DE DOCHTER
STRIJDT HAAR STRIJD TEGEN HET ZWARTOPWIT
VAN DE LITERATUUR HET IS DE MOORDKUIL
HET VERS IS VERKRACHTING ELK RIJM EEN DOOD
VEEGT MET DE STOMPEN VAN HET REK DE BOEKEN
BRANDENDE KAARSEN TUSSEN HAAR TANDEN
DOOR DE VERWEESDE KLEINZON OP APPLAUS ONTHAALD
VERBRANDT OP HET PARKET DE BIBLIOTHEEK
EN BAADT HAAR STOMPEN IN HET VUUR
TERWIJL DE KLEINZON IN DE VLAMMEN PIST

DE KEIZER EN DE KEIZERIN IN DE REGEN
 VAN DE DODE HEMELLIJCHAMEN AFGESCHOTEN
 MET PIJLEN VAN HUN WILD GEWORDEN VELDHEER
 REGEN UIT MARMEREN STANDBEELDEN EN GESTERNTE
 SIDDEREND ONDER HET BALDAKIJN GEHOUDEN
 DOOR KRUIPERS DIE VAN ANGST EN VREUGDE BEVEN
 ANGSTIGE VREUGDE VAN VREUGDEVOLLE ANGST
 AANZWELLEND BUITEN ROME'S GEMOMPEL
 DE KEIZER VERMOEDT DE WOORDELIJKE INHOUD ONDER DE TEKST
 VAN DE FOUTE VERTALING DOOR ZIJN INSTANTIES
 TEGEN DE HEMEL DIE MONUMENTEN SNEEUWT
 OPGEHANGEN AAN DE LAATSTE STROP DIE HOUDT IN ROME
 TREKT DE CLOWN ZIJN LAATSTE SMOEL
 VER WEG MET RAKETTEN DREIGT DE HUNNENSTORM

Saturninus, Tamora en anderen.

Saturninus Kijk, Lords, wat een aanslag. Werd ooit
 Zo een keizer te pakken genomen in Rome
 Een keizer zo lastig gevallen en beledigd
 En, omdat hij recht sprak geheel onpartijdig
 Voor zijn volk zo tentoongesteld met hoon.
 Gij, mijn Lords, weet, en de goden weten het
 Die machtiger zijn dan gij en mijn bescherming:
 Wat deze verstoorders van onze vrede
 Het volk ook in het oor spuwen: niets is hier geschied
 Dan de wet tegen de koppige zonen
 Van de oude Andronicus. En als en hoe
 Zijn kommer ook zijn verstand verzot heeft:
 Moeten wij ons onderwerpen aan zijn wraakzucht
 Aan de bittere luimen van zijn koortswaan.
 Nu schrijft hij de hemel al om bijstand.
 Kijk, hier aan Jupiter, hier aan Mercurius
 Dat aan Apollo, dat aan de god van de oorlog.
 Zoet vliegt de boodschap door de straten van Rome.
 Wel, betekent dat niet de senaat belasteren
 Aan alle muren kliederen onze onrechtvaardigheid.
 Een vriendelijke humor, niet, mijn Lords.
 Als woonde niet gerechtigheid in Rome.
 Zolang ik leef, zal zijn gespeelde waanzin
 Geen schaduw geven aan zijn razernij.

Hij moet en zijn gebroed moet weten, dat
Gerechtigheid uit Saturninus' gezondheid
Haar leven haalt, en als zij slaapt, zal hij
Haar zo wekken, dat haar woede de bijl scherpt
Voor de fierste van de levende samenzweerders.

Tamora: Mijn genadige heer, mijn lieve Saturninus
Heer van mijn leven, Vorst van mijn gedachten
Rustig draag de fouten van zijn ouderdom
Kerven van verdriet om zijn brutale zonen.
Hun dood verscheurt hem, maakt van zijn hart een litteken
En maak hem liever licht zijn harde juk
Dan dat ge jaagt de ergste of de beste
Voor de een is hij dit, voor de ander dat
Vanwege onbenullige belediging. Ja, sluw moet Tamora
Iedereen vlijen. Maar Titus, u
Heb ik getroffen in uw roos. Als
Ge leeggebloed zijt en Aaron verstandig is
Zijn wij eruit, in de haven ons anker.

Clown.

Tamora: Wel goede man, wat wilt ge. Met ons spreken.

Clown: Ja, met de tong, als Uwe vrouwelijkheid keizerlijk zijn.

Tamora: Keizerin ben ik, maar daar zit de keizer.

Clown: Is dat hem. Goede nacht van god en klein Pierke.
Ik heb voor U een brief en ook mijn vogel.

Saturninus leest de brief.

Saturninus: Hup, weg met hem en hang hem onmiddellijk op.

Clown: Ik wil niets cadeau. Hoeveel geld moet ik krijgen.

Tamora: Boer, gij zult worden opgehangen.

Clown: Opgehangen. Bij de Maagd, dan krijg ik een stijve nek voor een hoog doel.

Af.

Saturninus: Walgelijk en niet te verdragen deze krenking.
Moet ik deze hoop kwaadaardigheid verdragen.
Ik weet, van waar dit vodge hier afkomstig is.
Alsof zijn geniepige zonen
dood naar de wet voor moord op onze broer
Geslacht werden op mijn woord ten onrechte.
Hup, sleur de oude naar hier bij zijn haren
Geen privilege voor leeftijd en verdienste.
Voor deze grap wil ik uw slachter zijn
Stapelzotte nar, die mij hielp groot te maken

In de hoop, dat hij Rome kon regeren en mij.

Aemilius.

Aemilius, wat voor nieuws komt er met u.

Aemilius: Bewapen U. Rome had nooit meer reden.
De Goten zijn in opstand, een legermacht
Stijfkoppige mannen, die hongeren naar buit
Marcheert naar Rome in snelle ren, gecommandeerd
Door Lucius, laatste zoon van de Andronici
Die dreigt, in het verdere verloop van zijn wraak, hier
huis te houden zoals Coriolanus huisgehouden heeft.

Saturninus: Lucius de krijgsheld generaal der Goten.
Dat knakt mij helemaal, en neder hangt mijn hoofd
Als bloemen voor de vorst, gras dat door de storm wordt platgeslagen.
Ja, nu zijn onze zorgen in opmars.
Hij is 't, van wie het gewone volk zo houdt.
Ikzelf, ik heb ze dikwijls horen zeggen, wanneer
Ik rondliep verkleed als een niemand
Dat onrechtvaardig was de verbanning van Lucius
En hoe ze wensten hem als hun keizer.

Tamora: Waarom die angst. Is Uw stad niet stevig.

Saturninus: Ja. Maar de burgers prefereren Lucius
En volgen hem in de opstand tegen mij.

Tamora: Denk keizerlijk, zoals uw naam het wil.
Verduistert de zon, als de muggen vliegen.
De adelaar duldt het gezang van de vogels
Hem deert het niet wat het gezang wil zeggen
Hij weet dat met de schaduw van zijn vleugels
Hij dempen kan naar wens de melodie.
En dat kunt gij met Rome's zwalpende mannen.
Verhelder uw geest, en weet, gij mijn keizer:
Betoveren zal ik de oude Andronicus
Met woorden, die zoeter zijn, ook gevaarlijker
Dan aas voor vissen, voor schapen de honingklaver.
Het aas drijft de haak in de vis
Het zoete voer maakt schapen schurftig.

Saturninus: Hij zal voor ons zijn zoon niet smeken.

Tamora: Als Tamora het hem vraagt, zal hij het doen.
Want ik kan vleien, volproppen zijn oud oor
Met gouden beloften, zodat, ook al was zijn hart
Bijna onaantastbaar en dood zijn gehoor

Toch oor en hart gehoorzamen mijn tong.
 Gaat gij vooruit en wees onze afgezant.
 Zeg dat de keizer met de veldheer Lucius
 Wil onderhandelen, en spreek de ontmoeting af
 In het huis van de vader, de oude Andronicus.
 Saturninus: Aemilius, voer de opdracht uit met waardigheid.
 En als hij zekerheid wil en staat
 Op gijzelaars, vraag hem, wie hij als pand graag ziet.
 Aemilius: Naar krachten voer ik uit Uw bevel.
Aemilius af.
 Tamora: Andronicus zoek ik nu thuis op, de oude
 Om hem met mijn kunst zo zacht te stemmen
 Dat hij Lucius afsplitst van de Goten.
 Nu, zoete keizer, wees vrolijk als tevoren
 Begraaf in mijn krijgslist uw angst.
 Saturninus: Gaat zo ogenblikkelijk en wees lief voor hem.

12

Lucius, Goten, sneeuw; later Aaron met kind.

Lucius: Beproefde krijgers, mijn trouwe Goten
 Ik heb brieven uit het grote Rome
 Die spreken over de haat van Rome voor zijn keizer
 En hoe begerig Rome is om ons te zien.
 Wees, grote Lords, wat uw titel uitdrukt
 Gebruik uw macht, om te beëindigen uw schande
 Voor elke laagheid die Rome u aandeed
 Eis drie keer vergelding.
 Eerste Goot: Koene tak
 Gegroeid uit de grote Andronicus
 Zijn naam onze schrik, nu onze troost
 Wiens daden en eerlijke krijgsroem
 Rome nu ondankbaar met minachting terugbetaalt
 Wees koen met ons: wij volgen waar gij heenvoert
 Zoals moordenaarsbijen, wanneer de zomer gloeit
 In een zwerm zich storten op de bloemenvelden
 En wreken het verraad van Tamora.
 Goten: En wat hij zegt, zeggen wij met hem.
 Lucius: In deemoed dank ik hem en dank u allen.
Goot met Aaron en kind.
 Wat voor zwart wild brengt de wilde Goot

Dat op twee benen loopt, als was het een mens
 In de klauwen een uitzaaiing die op hem lijkt.
 Goot: Beroemde Lucius. Weg van het leger ging ik
 Om een vervallen klooster te bekijken
 En zo op te vrolijken mijn heidens hart
 En toen ik ernstig mijn ogen richtte
 Op het verwoeste bouwsel, hoorde ik daar plotseling
 Aan de voet van de muur iets als een kind schreeuwen.
 Als zoiets genoemd mag worden een kind.
 Ik ging op het lawaai af en spoedig hoorde ik
 Hoe een gepraat stelpte het geschreeuw:
 Zwijg, zwarte slaaf, half ik, half de dame
 Verraadde niet uw kleur uw makelij
 In plaats van dat natuur aan u het beeltenis van uw moeder verleende
 Ge had keizer kunnen worden, bastaard
 Maar waar beiden, stier en koe, melkwit zijn
 Werd nog nooit een koolzwart kalf gebroed.
 Stil, bengel, stil, zo schold hij nu het speenvarken
 Ik breng u naar een Goot, die ik vertrouwen kan
 Die, als hij weet dat de keizerin u wierp
 U aan de borst neemt, vanwege uw moeder.
 Hier, mijn wapen blank, sprong ik hem aan
 Overviel hem bij verrassing en sleepte hem naar hier
 Zodat gij met hem kunt doen al wat gij nodig vindt.
 Lucius: Waardige Goot, dit is de duivel in het vlees
 Die Andronicus de goede hand
 Geroofd heeft, dit is de parel, die beviel
 Het oog van uw keizerin, en hier
 De duistere bloem van hun hete lust.
 Scheel kijkende slaaf, aan wie wildet gij geven
 De nageboorte van uw helse tronie.
 Waarom spreekt ge niet. Doof. Niet één woord.
 Soldaten. Een strop en hang hem op
 Aan deze boom, daarnaast zijn zuidvrucht.
 Aaron: Beroer niet de knaap. Hij is van het bloed
 Van de keizerin.
 Lucius: Twee keer slecht is nog geen goed.
 Spoedig kunt ge Rome van bovenuit bekijken, neger.
 Want alvorens voor mijn ogen ophoudt Rome
 Omdat het vertrapt wordt door Gotenlaarzen

Omdat ik het wil Lucius Andronicus
Een Romein
Wil ik het wit zien in uw oog
Als gij de geest geeft, zwart als uw vel.
Breng me een ladder voor zijn opgang
Eerst hang het kind: hij moet het zien spartelen
Zo zien wij een vader in de weeën.
Hier die ladder.

Aaron: Lucius, redt het kind
En breng het naar onze keizerin van mij.
Als ge dat doet, ga ik u wonderen laten zien
Die zeer bevorderen zullen uw veldtocht.
Wilt ge dat niet, wel: wat vallen moet, moet vallen.
Meer zeg ik niet, en dat wraak u allemaal verrot.

Lucius: Zeg op, en als mij, wat ge zegt, bevalt
Zal uw kind leven. Ik wil het laten grootbrengen.
Zo niet, hebt ge gratis uitzicht op Rome.

Aaron: Als het u bevalt. Wel, dat is zeker, Lucius:
Aanhoren wat ik zeg doet uw ziel uiteen barsten
Of hoe ge dat ding noemt, dat ge denkt
Voor te hebben op ons zwarte helemaalniets
Dat bang maakt uw uitgebleekte moed.
Over moorden spreek ik, verkrachting en slachtpartijen
Vleeskleurige daden, verschrikkingen zonder grens
Komplotten van onheil, verraad en kwaadaardigheid
Gehoord met schrik, uitgevoerd met woede.
En al dat wordt in mijn dood begraven
Zweert gij mij niet, dat leven zal mijn kind.

Lucius: Zeg wat ge weet, ik zeg uw kind zal leven.

Aaron: Zweer dat hij zal, en ik begin onmiddellijk.

Lucius: Op wie moet ik zweren. Gij gelooft in geen god.
Als het zo is, hoe kunt ge dan een eed geloven.

Aaron: En dan, als ik niet geloof, en zo is het, ik geloof niet
Maar omdat ik weet, gij zit vol religie
En hebt in u een ding, genaamd geweten
Met twintig paapse truuks en ceremonies
Bij wiens oefening ik u ijverig zag
Dus eis ik uw eed, want dat weet ik:
Een nar aanbidt als god zijn belletje
En houdt de eed, die hij bij deze god zweert.

Dus eis ik die, en daarom zult ge zweren
Hier, bij die god, wat voor god dat ook mag zijn
Die gij aanbidt en die u in angst houdt
Dat ge mijn jong spaart, en voedt en grootbrengt
Of van al dat niets onthul ik u.

Lucius: Bij mijn god, ik zweer het u, ik wil.

Aaron: Ge weet, ik plantte hem bij de keizerin.

Lucius: Bij het gulzigste en losbandigste wijf.

Aaron: Weet ge het. Dat was maar een daad van genade
In vergelijking met wat ge van mij nu horen zult
Het was zij, wiens twee zonen slachtten
Bassianus. Zij sneden uw zuster uit
Haar tong en hebben haar ingereden
En sneden haar de handen af en hebben
Haar zo komiek getooid als gij haar hebt gezien.

Lucius: Noemt gij dat komiek, neger.

Aaron: Wel, ze werd
Gewassen en besneden en komiek getooid
Komieke sport voor wie het met haar deed.

Lucius: Barbaren, beesten, schurken zoals gij zelf.

Aaron: Wel, het is waar, ik heb ze opgeleid.
De geilheid hadden ze van hun moeder
Een troef, zoals er geen ooit won het spel.
Het bloedige, denk ik, leerden ze van mij
Een zwarte hond valt aan oog in oog.
Laat mijn daden getuigenis van mijn waarde zijn:
Ik lokte uw broers in die kuil
Waarin het lijk van Bassianus lag
Ik schreef het vodje dat uw vader vond
Ik heb het goud verstoopt waarnaar de brief verwijst
In dienst van de keizerin en haar twee zonen.
En niets werd gedaan voor uw ellende
Zonder dat ik hielp een handje.
Ik speelde vals om uw vaders poot.
Toen ik die vasthield, ging ik staan in de coulissen
En brak met wilde lach bijna mijn hart.
Ik keek toe door de spleet in een muur
Toen hij voor zijn hand ontving de hoofden
Van zijn twee zonen. Ik zag zijn tranen
En lachte hartelijk, zodat mijn ogen

Met de zijne om ter hardst water spuwden.
 En toen ik de keizerin de grap vertelde
 Bezweek ze bijna onder mijn blijde boodschap
 En betaalde me de dienst met twintig kussen.

Eerste Goot: Hoe, zeg mij, zegt ge dit zonder blozen.

Aaron: Ja, als een zwarte hond, zo gaat het spreekwoord.

Tweede G.: Hebt ge geen spijt van iets omtrent deze erge daden.

Aaron: Ja, dat ik er geen duizend meer heb gedaan.
 Nu nog vervloek ik de dag, en ik denk
 Dat er niet veel waren waar mijn vloek betrekking op heeft
 Dat ik niet botvierde een goede kwaadaardigheid
 Zoals doden een man, of op zijn minst
 Beramen zijn dood, een meisje verkrachten
 Of de weg effenen, om dat te doen
 Zwart maken een onschuld met valse eed
 Dodelijke vijandschap stichten tussen vrienden
 Zorgen, dat het vee van arme mensen de nek breekt
 Schuren in brand steken en hooibergen 's nachts
 En boeren opjagen BLUS MET UW TRANEN.
 Dikwijls heb ik doden uit het graf gegraven
 En neergepoot voor de deur van hun vrienden
 Juist als de pijn bijna vergeten was
 En sneed in hun vel, als in boomschors
 Met mijn mes in goed Romeins schrift:
 LAAT UW PIJN MIJN DOOD NIET STERVEN
 Ik heb duizend verschrikkingen uitgeschonken
 Met lichte hand zoals men vliegen doodslaat
 En er is niets dat mijn hart pijn doet dan
 Dat ik niet schenken kan tienduizend meer.

Lucius: Te zoet de snelle dood. Haal hem van de strop.
 De duivel hangt men niet in een wip.

Aaron: Als er duivels zijn, ik wou, ik was er een
 Levende fakkel in de eeuwige gloed
 Uw gezelschap zou ik hebben in de hel
 Om u met mijn bittere tong te kietelen.

Lucius: Snoer zijn muil en laat hem niet meer praten.
Goten halen Aaron af de galg en proppen de geboeide aarde in de mond.

Aaron: Meer. Meer.
 Ik wil me door het halve aardrijk vreten
 Als ik maar zien kan, hoe tot drek wordt, Romein

Uw Rome onder de laarzen van uw Goten.

Aemilius.

Tweede G.: Daar is een bode, Lord, uit Rome.

Lucius: Aemilius.

Zijt welgekomen. Wat is er nieuw in Rome.

Aemilius: Lord Lucius

En u, Gotenvorsten, groet Rome's keizer

Door mij, en omdat gij gewapend klaar staat voor de strijd

Verzoekt hij beleefd om onderhandeling in Uw vaders huis

En dat U hem noemt wie U als gijzelaars wilt

Ze worden U onmiddellijk uitgeleverd.

Lucius: In het huis van mijn vader onderhandeling, zeg.

Goten: Wat zegt de generaal.

Lucius: Hebt gij vaders.

Goten: En broers, Lord, door Rome geslacht.

Lucius: Precies

Zoals uw veldheer. En een zuster ook

Misschien, eerloos door Rome en zijn Goten.

Wat moet hij zeggen uw generaal.

Hij was een Romein en hij is geen Goot.

Als hij zijn ogen sluit ziet hij de stad

De steppe kijkt uit hem als hij ze open doet

Het niets alleen maar kan hij zijn heimat noemen

En het zwijgen is zijn moedertaal

Het heimwee is een kotskramp is een bloedspuwing

Een kettinghond in de leegte opgehangen

Tussen twee sterren met gelijke zwaartekracht

Krankzinnige kruising tussen projectiel en vaste ster

Is uw generaal Wat zal hij zeggen

VERWOESTING VAN EEN ZIEL DOOR HET LANDSCHAP

Geen steen die op de andere staat een jaar lang

Soms een zuilenstomp Een heuvel Of

Een steen die een dode er onder houdt

Paarden zijn gaten in de tijd En soms

Op de rechte tussen tijd en ruimte

Gezicht in de nek die van pijlen stijf staat

Sirs rijden we een beetje toekomst omver

We rijden voor we rijden achter ons

Dat vormt Wilt ge bij ons blijven Romein.

Goten: We willen met u spelen Romein Blijf.

DE VELDHEER KENT DE SPELEN VAN ZIJN GOTEN

- Lucius: Zeg tegen uw keizer ge hebt mij gezien
Lucius Andronicus verbannen uit Rome
Mij die een Romein was en is geen Goot
En stenen vreet en zand schijt met de Goten
Sinds Rome zijn beste zwaard gebroken heeft
En vergooide voor de borsten van een Gootse
Zeg tegen uw keizer hij moet gijzelaars leveren
Aan mijn nonkel en aan mijn vader
Wij zullen komen Mijn dappere Goten
Hebben handgeld nodig Geef me uw hand
Zodat ge hem dit ook nog zeggen kunt
De Goot neemt wat hem wordt gegeven
Zijn speelgoed is het zwaard en niet de rede
EEN GOOT HAKT DE ROMEIN AF DE HAND
DIE HIJ DE VELDHEER TER VERZOENING REIKT
DIE STOPT HAAR IN ZIJN ZAK EEN STUKJE HEIMAT
DE SCHREEUW VAN DE GEAMPUTEERDE DEKT GELACH
Als wij in Rome zijn geef ik ze u terug
Zoals uw keizer mijn vaders
Hand zal teruggeven als wij in Rome zijn
En trek de toga uit Tribuun die u
Gewarmd heeft toen mijn vader op zijn knieën liep
Voor het Capitool op het koude marmer
Wilt gij hem uit zijn toga helpen Vrienden
Hij heeft maar één arm
DE GOTEN HELPEN
EN SCHELLEN DE TRIBUUN ALS EEN AJUIN
- Goten: We zullen van u een sneeuwman maken.
- Lucius: Ze willen weten wat daaronder zit
Ze zijn heel weetgierig mijn Goten
Hebt gij maar één huid Waarom zo gierig.
DE GOTEN ZIEN HUN GOEDE SNEEUW
IN VLOKKEN SMELTEN OP DE ROMEINENHUID
TOTDAT IN HET KOUDE HEMD HET BLOED STOLT
ZE BINDEN OP EEN PAARD
- Goten: Het weet de weg.
DE DIEPGEVROREN TRIBUUN EN JAGEN
HEM NAAR HUIS NAAR ROME
- Goten: De groeten aan uw keizerin.

13

IN DE GOUDEN AVOND VAN ROME BLOEIT HET THEATER
MET LUST EN BEVEN VOOR HET CHANGEMENT DOOD
HET LAATSTE MET DE KLEURENFILM VAN DE ONTBINDING

Tamora, Chiron, Demetrius.

Tamora: In dit vreemd en gruwelijk kostuum
Wil ik tegemoet treden Andronicus
Mijn rol de wraak, die van beneden komt
Om hem een handje te helpen tegen het onrecht
Door Rome opgehoopt op zijn grote veldheer.
Hier is zijn studio. Waar hij huist, zo zegt men
En het moordplan van zijn wraak herkauwt.
Titus, ik ben de wraak, uw bruid.
Laat ons op de bruiloft uitnodigen uw vijanden.

Titus.

Titus: Wie stoort mijn denken. Ik ken uw truuk:
Gij denkt, als ge me de deur doet open doen
Vervliegen mijn verschrikkelijke besluiten
En mijn vlijtige arbeid vliegt de lucht in.
Uw geloof vergist zich: Wat ik wil doen staat
Met bloed geschreven voor mijn ogen hier
En wat de tekst mij voorschrijft, zal geschieden.

Tamora: Titus, ik kom hier om met u te spreken

Titus: Nee, geen woord. Hoe moet ik mijn spreken
Begeleiden met de dirigeerstok van een hand.
Gij zijt in het voordeel, dame, en geen woord meer.

Tamora: Als ge mij kende, zoud ge met mij spreken.

Titus: Als ik gek was. Ik ken u goed genoeg:
Bewijs de stomp, bewijs het rode schrift hier
Bewijs de kerven, die mijn verdriet geploegd heeft
Bewijs de dode dag, de nacht van lood
Bewijs mijn rouw, dat ik goed u ken
Keizerin Tamora, en uw trots.

Komt ge met lust naar mijn andere hand.

Tamora: Droevig mens, ik ben niet Tamora.
Zij is uw vijand ja, en uw vriend ben ik:
De wraak, door de hel naar hier gezonden
Om de gier te voeren, die in uw hoofd woont

Met het vergeldingswerk aan uw vijanden.
 Kom en begroet me in het licht van de wereld
 Spreek met mij over moorden en over lijken.
 Er is geen kruipgat of hinderlaag
 Geen wijde donkerte of somber hol
 Waar bloedige moord en geile verkrachting vinden
 Schuilplaats voor hun angst: ik spoor ze op
 Zeg mijn verschrikkelijke naam hun in het oor:
 Wraak, die de misdadiger leert beven.

Titus: Zijt gij de wraak en naar mij gezonden
 Om de paal te zijn in 't hartsvlees van mijn vijanden.

Tamora: Ik ben het, en daarom kom en zeg
 Wees welgekomen.

Titus: Bewijs mij, alvorens ik bij u kom, een dienst.
 Aan uw zijde staan Verkrachting en Moord.
 Bewijs me nu, dat ge de Wraak zijt
 En steek ze dood of vermorzel ze
 Met wielen van uw kar, en ik wil
 Uw karveoerder zijn en kringen trekken
 Met u in een werveling om de aardbol. Zorg
 Voor knollen, zwart als pek en snel, en spoor
 De moordenaars op in de holen van hun schuld.
 En als uw kar door hun hoofden wankelt
 Wil ik afstappen en als vijfde wiel lopen
 In deemoed als uw dienaar heel de dag
 Vanaf diens eerste optreden daar in 't oosten
 Tot hij voor de nacht wijkt en duikt in de zee
 En dag na dag wil ik u dienst doen
 Als gij in het niets stoot Moord en Verkrachting hier.

Tamora: Mijn dienaren zijn zij, en begeleiden mij.

Titus: Zijn het uw dienaren. En hoe noemt men hen.

Tamora: Verkrachting en Moord, en daarom zo genoemd
 Omdat wraak aan de daders van zo'n daad
 Hun ambt is.

Titus: Wel, ze lijken helemaal op de zonen
 Van de keizerin. En U op de keizerin zelf.
 Maar wij aardse dieren hebben zeker
 Ogen te ellendig, te dwaas van vergissing.
 O zoete Wraak, nu kom ik bij u
 En als Eénarms omhelzing u bevredigt

Zal ik u omhelzen zoveel ge wilt.

Tamora: Zo op hem ingaan voedt zijn waan.
 Wat ik ook in zijn ziek brein schrijf
 Lees het aan hem voor met alles wat uit u spreekt
 Want nu gelooft hij (en weet het niet): ik ben
 De Wraak, en met dit kinderlijk geloof
 Zal hij ons uitleveren Lucius, zijn zoon
 En terwijl bij het banket ik hem inpalm
 Zal ik een list uit de mouw schudden
 En splijten mijn ijdele Goten of
 Op zijn minst maak ik ze tot zijn vijanden.
 Hij komt, en ik moet spelen mijn rol.

Titus: Lang was ik in de ellende zonder u.
 Wees welkom, furie, in mijn kommerhuis.
 Verkrachting en Moord, gij zijt ook welkom.
 Hoe gij op de keizerin lijkt en gij twee op haar zonen.
 Gij zijt volmaakt, alleen dat u een moor ontbreekt.
 Kon heel de hel niet opscharrelen
 Zo'n duivel. Wie zag de keizerin uitgaan
 Zonder de zwarte vlek in haar gevolg.
 Wilt U de keizerin spelen volgens het script
 Zou het passend zijn, dat U zo'n duivel had.
 Welkom, wie gij ook zijt. Wat zullen we doen.

Tamora: Wat wilt ge dat we doen, Andronicus.

Demetrius: Toon mij een moordenaar, die zal ik betaald zetten.

Chiron: Mij een brout, die heeft geschonden
 Een dame, en de wraak is mijn ambt.

Tamora: Toon mij er duizend, die u onrecht deden
 En ik wil uw wraak zijn op hen allemaal.

Titus: Kijk rondom u in de woeste straten van Rome
 En stoot gij, lieve Moord, op een man
 Gelijk uzelf, steek hem dan dood: hij is een moordenaar.
 Gaat gij met hem mee, en als het u overkomt
 Lieve Verkrachting, dat gij op iemand stoot
 Gelijk uzelf, steek hem dan dood: hij is een verkrachter.
 Gaat gij met hun mee: aan het keizerlijk hof
 Leeft een koningin, een moor haar schaduw
 Makkelijk herkent ge haar aan uw eigen beeld
 Want op en neer lijkt ze op u, en ik verzoek:
 Doe beiden een dood aan, die geweld heeft.

Ze deden mij geweld aan en de mijnen.

Tamora: Goed hebt ge ons ingelicht, dat zullen we doen.
 Belieft het u nu, goede Andronicus,
 Uit te nodigen uw driemaal dappere zoon
 Lucius, die tegen Rome voert een bende
 Krijgshaftige Goten, voor het banket
 In uw huis. Als hij uw feest vereert
 Breng ik u de keizerin en haar zonen
 De keizer zelf en uw vijanden allemaal.
 Om uw genade zullen ze op de knieën lopen
 Zodat gij uw woedend hart lucht op hen.
 Wat zegt Andronicus van dit plan.

Titus: Marcus, mijn broer. De droeve Andronicus roept.
Marcus.
 Marcus, naar uw neef Lucius ga
 Makkelijk zult ge bij de Goten kunnen vragen waar hij is
 Vraag hem terug bij mij en dat hij meebrengt
 Een paar hoofdmannen van zijn Goten.
 Zijn soldaten moet hij laten waar ze legeren.
 Zeg hem, de keizer en ook de keizerin
 Eten bij mij, hij moet ook meeëten.
 Doe dat voor mijn liefde, en zo ook hij
 Als hem het leven lief is van zijn grijze vader.

Marcus: Dat wil ik doen, en keer terug met hem.
Marcus af.

Tamora: Ik ga en zal uitvoeren uw zaak
 Van wraak, mijn dienaren volgen mij.

Titus: Nee, nee, laat Moord en Verkrachting bij mij blijven.
 Of ik roep mijn broer terug bij mij
 En geheel op Lucius en zijn Gotenzwerm
 Bouw ik mijn wraak, begerig op de val van Rome
 En zijn keizerin en haar gebroed
 Omdat ze het vel inruilden tegen de toga.

Tamora: Wat zegt gij, zonen, wilt gij bij hem blijven
 Tot ik aan de keizer meld, mijn heer
 Hoe ik in gang gezet heb ons blijspel
 Dat we opvoeren willen met de oude.
 Koester zijn luimen, wees glad, vlei hem
 En verlies hem niet uit het oog, tot ik wederkom.

Titus: Ik ken ze allemaal, ze denken dat ik gek ben.

Ik ga ze wurgen met hun eigen strop
 Dat helse hondenpaar en hun oude.

Demetrius: Madam, ga zoals het U belieft en laat ons hier.

Tamora: De Wraak gaat, Andronicus, vaarwel
 En stelt het net op, dat uw vijanden moet vangen.

Titus: Ik weet, dat doet ge, zoete Wraak. Vertrek.
Tamora af.

Chiron: Zeg oude man, wat moet onze bezigheid zijn.

Titus: Werk genoeg heb ik voor u te doen.
 Publius, hierheen, Caius, Valentinus.
Publius en anderen.

Publius: Wat is Uw wil.

Titus: Kent gij die twee.

Publius: De zonen
 Van de keizerin, denk ik, Demetrius
 En Chiron.

Titus: Publius, wat een vergissing.
 Moord is de ene en de andere Verkrachting
 En daarom bindt ze vast, mijn lieve Publius
 Caius en Valentinus, sla er de hand aan.
 Dikwijls hebt gij horen wensen mij dit uur
 Nu is 't gekomen, dus bind ze goed vast.
 Stop hun monden tegen hun geschreeuw.
Titus af.

Chiron: Honden, handen weg, we zijn de zonen
 Van de keizerin.

Publius: En daarom doen we wat
 Ons opgedragen is. Stop hun muilen dicht.
 Is hij wel goed vastgesnoerd. Bindt ze vaster.
Titus met een mes, Lavinia met een schaal.

Titus: Kom, kom, Lavinia, uw vijanden zijn
 Geboeid, kijk, en even stom als gij
 Gestopt hun muilen. Hoort ge mij wel goed.
 Honden, Chiron en Demetrius
 Hier staat de bron, die gij met modder troebel maakte
 De zomer, die tot winter gij gemaakt heb.
 Gij hebt doodgeslagen haar man, voor uw schanddaad
 Stierven twee van haar broers onder de bijl
 Sneed men mij de hand af, voor uw gelach.
 En haar zoete handen, haar tong

En, meer dan hand en tong, haar kuisheid
Kunt ge nog lachen, hebt gij met geweld genomen.
Wat zoudt ge zeggen, als ik u liet spreken.
Wij smeken, lieve Titus, laat ons leven.
Zal ik ze laten leven, lieve Titus.
Ik wilde altijd al weten, hoe een Goot
Er van binnen uitziet, lieve Titus, en
Ik zeg u nu, hoe ik u wil kwellen.
Die ene hand voldoet om kelen door te snijden
Lavinia houdt tussen haar stompen
De schaal, die uw bloed ontvangt. Ge weet
Dat uw moeder met mij wil eten.
Ze noemt zich Wraak, denkt dat ik gek ben.
Ik ben het: ik maak meel van uw knoken
En een deeg van uw meel en bloed
En van de deeg een fijn gebak en
Van uw knappe koppen vulling voor videetjes.
Geef hier uw kelen. Lavinia, kom
Ontvang het bloed, en als ze dood zijn gaan wij
Tot fijn poeder malen hun botten
En dat mengen met dit zoete sap
En bakken in het deeg hun koppen.
Kom, kom, gij zult allemaal als kelners dienen
Voor mijn banket, waarvan ik wil, het moge
Bloediger zijn dan de maaltijd van de Centauren.

TITUS ANDRONICUS DE ANATOOM

ZORGVULDIG ZODAT HUN VLEES NIET WORDT BESCHADIGD

SNIJDT DE KELEN OVER VAN DE GOTENPRINSEN

De hoer, uw ongewassen moeder
Verslindt gelijk de aarde haar eigen uitwerpsel.
Dat is mijn feest, waarvoor ik ze hier heb uitgenodigd
Gij het banket, dat haar maag vult.
Nu de keuken in. En ik speel de kok
Zodat ik hun moeder dat serveer.
Ga, breng mij mijn laatste uniform.

TITUS ANDRONICUS DE PIONIER

VAN DE NOUVELLE CUISINE: TUSSEN MENS EN MENS

GAAT HAAT ALS LIEFDE DOOR DE MAAG.

DE WAARHEID IN DE KEUKEN: MENSCH ISST MENSCH.

IN FORMATIE TREEDT MEN BINNEN IN HET DODENRIJK.

DE MOEDER DIENT TOT KERKHOF. DAT SPAART GRAVEN.

14

FAMILIEREÛNIE ROMEINS AVONDMAAL
DE GENERAAL EEN NIEUWE CHRISTUS TOONT
DE DINOSAURUSSEN HUN LAATSTE TOEKOMST
DAN STAAT DE HONGER IN DE DEUR ZWART
VAN ZWERMEN VLIEGEN UIT DE GOTENSTEPPE
GRAS GROEIT OVER DE DATABANKEN ROEST
KAUWT OP HET MACHINEPARK DE STORTPLAATSEN
KRUIDEN HET AVONDMAAL MET HUN VERGIFTEN
DE DODEN STIJGEN UIT DE STRONT VAN ROME

Lucius, Marcus, Goten met de gevangen Aaron.

Lucius: Niet liefde voor Rome is het wat me naar Rome drijft
Omdat mijn vader het wil ben ik in Rome

Goten: Wij zijn het met u en Rome weet weldra waarom

Lucius: En zorg dat onze ruggen goed gedekt zijn
Ik ben bang dat deze keizer niet zo goed kan koken
De neger zullen we hier de grond in planten
Om hem zijn keizerin te presenteren
Als zwart monument van haar zondig leven
Wij gaan toneel voor u spelen neger
En het einde zult ge op applaus onthalen
Dit is uw vonnis borstdiep de grond in
Tot de vliegen u eten en de honden
Of wat verder op u lijkt onder de grond
Opdat ze u gemakkelijker zouden kunnen vinden schrijven wij
De namen van onze doden op uw vel
Ge zijt een goede gedenksteen rood op zwart
Wilt gij de namen op hem schrijven, Goot

Goot: Ik kan alleen doden Heer met mijn zwaard

Lucius: Gauw genoeg zult gij leren schrijven
Dat is voor Marcius Dat is voor Quintus
Titus Andronicus levend dood
Lavinia stom begraven in haar lijf
De vliegen zullen lezen mijn schrift
En u de namen in het geheugen kietelen
Dat ge ze voor het vergeten niet vergeet

Aaron: Voordat gij vergeten zijt de zwarte Aaron

Zal zwart van vliegen Rome uw hemel zijn
Dit zegt u Aaron

Marcus: Lucius sla hem dood

Lucius: Nog niet De keizer is naar 't schijnt gearriveerd
Saturninus, Tamora, Aemilius en gevolg.

Saturninus Wat Heeft de hemel meer dan een zon
De keizer denk ik rekent af in Rome

Lucius: Wat helpt het dat ge u een zon noemt
En niet weet wat er gebeurt onder de maan

Tamora: Een halve neger Wie heeft hem geplant

Lucius: In Rome groeien de negers uit de grond

Tamora: En verder ingekort dan wie dan ook in Rome
Die zijn hand verloor bij 't handenvouwen

Lucius: Kent U de neger mooie keizerin

Tamora: Ik kende een neger Hij was zwart
En dus is het die Een neger is een neger

Marcus: Romes keizer Neef breek af uw ruzie
De Andronici nodigen aan het banket
Het maal is klaar dat de trouwe Titus
Voor ons bereid heeft op de goede afloop
Neem uw plaatsen in

Saturninus Dat willen wij Marcus
Titus als kok, Lavinia gesluierd.

Titus: Welkom Keizer Verheven Meesteres van Rome
Dappere Goten Lucius Zoon wees welgekomen
Ge hebt voor de vader iets meegebracht
Als dessert een neger Dat bevalt me
De vliegen verzamelen zich rond hun meester
Hoe is de zwart getinte toestand neger
Een pover maal maar het vult de maag
Eet Eet

Saturninus Andronicus waarom die opsmuk

Titus: Romes veldheer is geworden kok Hoogheid
Om U en de keizerin te entertainen

Tamora: Goede Andronicus het entertaint ons

Titus: Kon U een oogje werpen in mijn hart
Het zou U nog meer entertainen Hoogheid
Mijn hartekeizer wilt U met mij spelen

Tamora: Die ouwe is zot Geef hem zijn zin

Saturninus Hoe gaat uw spel Andronicus mijn lieve

Titus: Het is een vraagspel hart of steek
 Saturninus Hart of steek Uw spel lijkt me te gek
 Titus: Ja zoals mijn hoofd Ik vraag U een vraag
 Saturninus Vraag wat U wilt
 Titus: Ik dank Uwe Hoogheid
 Dan vraag ik U nog een tweede vraag
 Saturninus Een raar spel Wat is de grap mijn veldheer
 Titus: U wacht met het antwoord op de eerste
 Tot ik U de tweede vraag gevraagd heb
 Het antwoord wed ik zal op alletwee hetzelfde zijn
 Dat is de grap U zult tranen met tuiten lachen
 Saturninus Goed laten we wedden
 Titus: Om het leven van onze dierbaren
 Eet U ook Keizerin
 Tamora: Mijn honger prijst de kok
 Titus: De maaltijd prijst U
 Saturninus De weddenschap is geldig Om het leven van onze dierbaren
 Nu uw vraag
 Titus: Eet U Keizerin
 Was 't voor Virginius rechtvaardig zo ineens
 Met eigen hand de dochter dood te steken
 Omdat men met geweld de eer haar nam
 Zou het onrechtvaardig zijn als Rome's keizer zijn vrouw doodstak
 Omdat zij hem zijn eer nam
 Saturninus Andronicus Uw waanzin laat u te ver gaan
 Tamora: Die ouwe is zot
 Saturninus Ja rechtvaardig
 Titus: De reden mijn Keizer Noem mij Uw reden
 Saturninus Ze mochten niet de schande overleven
 Vrouw of dochter en de pijn hernieuwen
 Van de keizer en de vader door hun leven
 Titus: De weddenschap is gewonnen en verloren
 Lavinia gij hebt uw dood verdiend
 Stond ik maar in uw vel voor mijn zwaard

DE VADER MET GESLOTEN OGEN TREKT
 HET DOEK AF DE RUÏNE VAN ZIJN DOCHTER
 HIJ ZIET HAAR VOOR ZICH STAAN NAAKT EN NIEUW
 LAATSTE OMHELZING EEN ARM BLIJFT EEN STOMP
 MET DE OVERGEBLEVEN LINKER STOOT DE BLINDE
 HET MES IN DE DROOM DIE HEM VAN DE SLAAP BEROOFT

Titus doodt Lavinia.

- Aaron: Dat noem ik Titus een goede steek
- Saturninus Wat deed gij misgeboren monster
- Titus: De weddenschap is geldig Het leven van onze dierbaren
Ze was mij het dierbaarst en van tranen blind
Heb ik gedood de bron van mijn tranen
Op Uw woord naar het voorbeeld van Virginius
Zoals gij zult doden de bron van uw tranen
Die ge nog niet gehuild hebt en voor u het dierbaarst
Als ge vernemen gaat wat ge niet weet
Na mijn voorbeeld op uw woord Dikkop
Die ik tot keizer uitriep tegen Rome.
- Tamora: O lieve Saturninus geef mij uw zwaard
En laat mij dit misbaksel doden
Dat uw oren kwetst met verwarde prietpraat
- Saturninus U zou zich kunnen bezeren Keizerin
Wat weet ik niet Wat ga ik vernemen
Waarom hebt gij uw dochter gedood
Heeft men haar eer genomen Wie
- Titus: Het ene na het andere Boomkikvors Ik was het niet
Die het eerste bloed van mijn dochter vergoot
Eet U ook Keizerin Eet meer ik bid U
Demetrius en Chiron hebben haar
Verkracht haar tong eruit gesneden
En deze mooie twijgen afgehouden
- Saturninus Is het daarom dat ze ontbreken bij het banket
Waar zijn ze Breng ze hier onmiddellijk
- Tamora: Ik zag ze geen van beide sinds zonsopgang
- Titus: Dan hebt U zwakke ogen Ze zijn hier
En gij hebt ze gegeten Negerhoer
Smaakt uw uitwerpsel u
- Saturninus Neger Hoer Wie
DE GOOTSE EET NU MET EEN ANDERE HONGER
- Tamora: Heb ik u terug mijn lieve jongens
EN ZOUT MET TRANEN DE GELIEFDE MAALTIJD
- Aaron: O Tamora O knop van mijn leven
- Titus: Hoort ge het beest dat uw werk deed
In haar bed
- Lucius: Dit is de vrucht mijn keizer
- Goten gooien het dode kind op tafel.***

Bevalt u keizerin uw zwarte prins
Aaron: Mijn dikke bastaard Kom ik kus u dood
Aaron huilt.

Titus: Het beest heeft tranen Zo gaat ons spel
Hart of steek

DE KIKVORS WIL EEN BLOEDHOND WORDEN
ZIJN BLIK VAN TRANEN BLIND VOOR 'T EERST
NEEMT AFSCHEID VAN DE BORSTEN VAN ZIJN GOOTSE

Saturninus Hebt ge gegeten wat u het dierbaarst was
Eet ook uw bastaard Houdt ge meer van hem
Hij heeft de kleur van uw hart Eet
Mijn mes is uw dessert Negerhoer

Titus: De kok ben ik En dit is mijn bruiloft
DE VELDHEER MET HET MES VAN DE HOORNDRAGER
WERPT ZIJN GOOTSE EEN KUSHANDJE TOE

Het uur is gekomen Tamora
Ik ben uw keizer Wraak mijn bruid
Titus doodt Tamora.

Saturninus Uw loon voor uw laatste arbeid Veldheer
Saturninus doodt Titus.

Lucius: En dat is voor de keizer van de zoon
Van de veldheer thuisgekomen uit de ballingschap
Lucius doodt Sarturninus.

Die hem was opgelegd krachtens deze borsten
Spuugt op Tamora.

Waar nu geen haan meer om kraait in Rome

Romeinen trekken zwaarden tegen Lucius, Goten tegen Romeinen.

Lucius neemt de dode Saturninus de kroon van het hoofd en zet haar op.

BEHALVE IN ZIJN GRAF DOOR DE DOOD VERGETEN
EEN NEGER ZIJN STEM KOMT VAN VER
WAAR DE WOESTIJNEN ZICH VERZAMELEN EN DE GLETSJERS
VOOR DE THUISKOMST VAN DE PLANEET IN HAAR NIETS

Aaron: Laat me haar nog een keer zien Leg haar bloot

Goten: Heft gij allen het zwaard tegen uw keizer

Romeinen en Goten: Heil Lucius Heil de nieuwe keizer van Rome

DE ZOON VAN DE VELDHEER RUKT VAN TAFEL HET KLEED

SCHALEN EN GLAZEN RINKELEN BOKALEN SPRINGEN

EN GOTENKNOKEN ROLLEN IN HET ZAND

DOOR ROMEINEN EN DOOR GOTEN AFGEKLOVEN

EN TUSSEN WIJN EN BLOED EEN ZWARTE PRINS

ZIJN IN MEMORIAM IS HET LACHEN VAN ZIJN VADER

Lucius: Rome's keizer dankt het ondankbare Rome
Begraaf de doden en beweene met ons
Het lot van de Andronici Geen rouw
Voor Tamora de tijgerin geen graf
Leg haar voor de honden en de vogels
Vogels en honden zullen haar bewenen
De zwarte hond mag in de aarde groeien
Voor u mijn dappere Goten onze dank
En wees ontslagen naar uw steppe nu
Zorg dat ze wegtrekken nonkel rijkelijk met cadeaus bedacht

Goten: Misschien bevalt het ons in Rome te blijven

Lucius: Zwaarden genoeg heeft Rome om u te verdrijven
De Goot is een neger is een jood
Heeft hij niet kroeshaar zwart vel dikke lippen
En is hij het van buiten niet dan is hij het van binnen
Al doende leert men zegt het spreekwoord
Als ge hem het vel afstroopt kent ge hem

Lachen van de neger, Black.

TERWIJL DE NEGER IN DE AARDE GROEIT
EN WORDT VERANDERD LANGZAAM
DOOR HET GEWORMTE VAN DE DIEPTE
IN STOF DAT ZICH TOT WOESTIJN VERZAMELT EN
GROEIT OVER ROME
SLAAN DE GOTEN DE HOOFDSTAD VAN DE WERELD
MET ONWEDERS VAN PIJLEN AAN HET KRUIS VAN HET ZUIDEN
VANUIT MASSAGRAVEN GELUIDLOOS OP APPLAUS ONTHAALD
IN HET SPADEGEKLETTER VAN DE ARCHEOLOGIE
VIERT HET MES BRUILOFT MET DE WONDE
IN DE KANNIBALENLOOK VAN DE GOTENSLACHTER
DANST MET DE NEGER OP DE AS VAN ROME
DE SLOWFOX KLEURT OP HET RITME DE HEMEL GRIJS
DIE BENEDEN OPLICHT ZWART EN ZONDER GROND
TOTDAT FLUITEND OVER HET LAATSTE HAPPY-END
DE VAL WERELD ZICH SLUIT HET FIRMAMENT

EENHEID VAN DE TEKST: Het commentaar als middel om de werkelijkheid van de auteur in het spel te brengen is drama, geen beschrijving en zou niet aan een verteller gedelegeerd moeten worden. Het kan in koor gesproken worden; door de vertolker van de figuur, waar het aan refereert; door de vertolker van een ander figuur, die tot de becommentarieerde in die of die of geen relatie staat. De expressie van de emotie kan zoals in het Japanse theater door de commentator (spreker of koor) overgenomen worden, het bericht over de gebeurtenis die haar veroorzaakt door de vertolker. Het repertoire van de rollen (posities), die het commentaar klaarzet (toeschouwer voyeur opzichter reporter inleider souffleur ophitser sparring-partner klaagvrouw schaduw dubbelganger spook) staat iedereen die aan het spel deelneemt ter beschikking. Elke speler kan aan de emotie blootgesteld / aan haar onderworpen zijn, die de tekst articuleert / verzwijgt. Geen monopolie op rol masker gebaar tekst, episering geen privilege: aan iedereen de kans, zichzelf te vervreemden. Het Tituscommentaar dobbelt met toevalsmateriaal, het speelterrein is voorlopig, de coördinaten zijn angst en geometrie. (De noodtoestand doet zich voor, als de schrik van de dag de coördinaten opblaast.) De theatralisering van de werkelijkheid door politiek als dependance van technologie werpt het theater terug op zijn werkelijkheid, met als tijdmaat de afgeremde explosie. De kreeftegang van het leven in het kapitalisme respectievelijk in de coëxistentie met hem op de gezamenlijk onderkelderde planeet (het vlucht in de oppervlakte, in de kelders groeit de dood) scheurt de band van de acteur met het / zijn privé-eigendom kapot: hij speelt geen rol meer. Onteigening = bevrijding van de acteur als overlevingsconditie van theater. Het lichaam de kompasnaald: het gebaar mist zijn functie (bloeddruk temperatuur) in het onbekende landschap, dat misschien een landschap aan gene zijde van de dood is of een plaats op de drempel. De tekst is het mes, dat de tong van de doden los maakt op de proefbank van de anatomie; het theater schrijft markeringstekens in het bloedmoeras van de ideeën. Als aan de commentator de rol van de dodengids wordt gegeven, moet het leerproces van de doden getoond worden, de dood als opgave, DISMEMBER REMEMBER, les, die geleerd moet worden, training van de opstanding (ook al is het uit het blaadjesbos tegen de idioten van de kritiek). In de buik van de tragedie loert de farce, een virus uit de toekomst. Als de farce het masker van de tragedie opblaast, vloeit er bloed in plaats van zageemel. De dood als embryo (de boodschap van Ibsen). Of andersom: God is de zombie, die de Messias ter wereld brengt, zijn dood is voorwaarde voor de geboorte. Ter demonstratie van de amputaties en de doden kunnen monumenten worden gebruikt, over- of onderlevensgroot, waaraan de stand van de verwoesting gemarkeerd wordt. Voer voor het nieuwe dier, dat de toeschouwerruimte bevolkt, op het punt de mens af te lossen, of informatie voor de bezoekers uit het heelal, flessenpost voor gelukkiger melkwegstelsels. Theater als verloskundige van archeologie: de actualiteit van de kunst is morgen.